Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 1 СЕНТЯБРЬ, 1987 ШУ. ★ № 105 (7451). ★ Мах 3 кеп.

СОВЕТИЙ МЕХКА ГIОЛЛА

● МОСКВА. ЗИЛа арматурни корпусе цхьа рацпредложени юкъейоалаяро халача операцех массехк болхло мукъаваккха а дефицитни лаки басари кхоле а таро еннай. Новатораша автомобила пневмосистема лаьрхIа электросварочни турбаш басар хьакха ца дезача оцинкованни ярашца хувца аьнна предложени еннай. Дага а доацаш кхыйола проблема хьалхашка эттар: керда турбаш соттаеча хана лелхар. Из гIулакх а къоастадир — йолаш йолча оборудоване тIа эксперименташ чакх а яьха, из соттаяра технологи хийцар. ХIанз кердачо предприяте вахаре ший моттиг хьалаьцай.

● РИГА. «Падомью Латвия» яхача колхоза кхашкара коартол дIакхухьача машиний цхьаькха керда маршрут хьахиннай. Массехк минута никъ бича коартол кердача цехе кхоач, хIаьта цига из дакъилгаш а даьхе кхорз — парех «чипсеш» оал. Уж арахецалга белорусски коллегай новкъосталца цхьан шера карадерзадаьд. Хьувкъама цхьа дакъа моттиге чакхдоаккхаш хиларо из зехьа бовлга дикка лаьгIду. Керда продукци йохкарах хьахиннар производство дIахо дегIакхувлара — йокъаяьча коартолий пюре, иштта цIен - ноанош та санна общественни кхачан предприятешта а гIойле ергйола кхыдола продукце тайпаш арахецалга шердарга дIадохийтаргда.

● ПАВЛОДАР. Целинни машиннаькъа Павлодарски отделене дукхагIбола машинисташ — Экибастузера Урале кхаччалца кIорах етта поездаш кхувлараш кхаьнне метта болх беш ба. Машиннаькъахоша хIара состава керте локомотивни тяга оттаяьй. Цо царна «шийтта эзар тонн» мухь тIабола поездаш кхувла таро лу —иззал тонн кIора тIаботт вагонашта цхьан бригада низаца, хIаьта из хьалха массехк бригадо дора. Из кIор дIакхахьарга дIадодар кIезигдергда, иштта машинисташта планал тIех ах миллион тонн халкъа боахама мовхьаш дIа-хьа дахьа таро а лургья.

● ЛЕНИНГРАД. «Позитрон» яха ленинградски Iилманпроизводственни объединене цхьан корпусах унахцIено тоаяра йола комплекс яьй. Укхаза юкъарча физически кийчон группаша занятеш чакхйоахаргья, хIаьта иштта, заводской спортсменаша тренировкаш ергья. Хьу чакхйоахача производства реконструкци е'а хана мукъаяьнна майда дIалаца гIерташ дукха бар. Цхьабакъда предприяте партийни, профсоюзни комитеташа, кулгалхоша цхьа барт бир: унахцIенон цех хьалъе. Из болх боахамий способах чакхбаьккхар. Кагирхоша субботникашка а мукъа йолча хана а гIишлонхошта хьинаре новкъостал дора. Комплекса шин этажа тIа гимнастически, ловзара залаш, тренажерий комната я. Укхаза иштта сауна а я.

● ФРУНЗЕ. Ги кхедераш лакха говзал йолаш хилар бакъдир Киргизе свеклаш лелаераша: уж соахкарчул цхьа кIира хьалха хьувкъам чуийца баьлар. Iа хала оттарах зе хиннача плантацеша хьалур лакхдеча дикка новкъостал дир кхаш леладара йола интенсивни технологи юкъейоалаяро. Хьалха хьувкъам чуэцача хана доадеш хинна ги цIена чуэцара новкъостал дир Iилма бакъяьча режимагIа из хьекха касарех Iо а дилла оардаш болх барах. Чуийцача продукцена отход йоацаш обработка елга Iалашду ерригача спецхозашка хьаяьча поточни линеша. Киргизски ахархоша хIанз Россе свеклаш лелаерашта ши миллион гектар лаьтта тIа дIадел хургдола лакха дикал йола ги дIадохийтаргда.

(ТАСС).

ЯХЬА ДНЕВНИК

ЛаьрхIар кхоачашду

Укх юбилейни шера тIаийца доккхий декхараш ханал хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаяьй «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завода болхлоша. Бизза пайда ийбу цар шоай ерригача производства торонехи кхоачамехи. Цудухьа, ер шу доладелча денз башха-дика къахьегама толамаш а а доахаш, хIара бетта плани тIаийца декхараши тIехкхоачашдеш хьабоагIа уж. ХIанзлехьа пачхаьалкхен планагIа лаьрхIачул тIех цар маьхалъяьккхай 35 эзар гаргга сом мах бола тайп-тайпара продукци, заданел совгIа арахийцай 160 эзар гаргга сома маьха товарни продукци. Толамца кхоачашъяьй завода коллективо нормативно - цIена продукци арахецара бархI бетта заданни ший потребителашта продукцена поставкаш яра дола договорни декхараши.

Къахьегама овсарле лакхъяра план пхиъ ахи процент тIехкхоачашъяьй предприяте болхлоша. Планал совгIа арахийца ерригa продукци дуккъала из лакхъяра чотагIа я. Заводо ара мел хеца продукци цхьоалагIчен лакхерчен категорегIа я.

Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна сийленца накъаяхара предприяте бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хадданза хьалха латт Егоров Григорий Владимировича кулгалдеча радиоаппаратура наладчиккий бригада, Алехин Анатолий Семеновича керте латтача токарийн Чибнев Мамед Магомедовича кулгалдеча штамповщиккийн бригадай коллективаш. Октябра юбилейна дика къахьегама совгIат а кийчдаьд цар — хIанзлехьа кхоачашъяьй пятилетка хьалхарча шин шера задани. Шоаш хьаеш йола продукци дика а тIехдика а хулийташ, хIара сменагIа нормаш 135—140 процент кхоачашъю цар.

Деша дай бац

ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера план тIехкхоачашъяра социалистически декхараш тIаийцадар «Чеченингушстройматериалы» производственни объединенена чуйоагIача Грозненски № 1 йолча гIишлон материалий комбината коллективо. Цо дош деннадар товарни продукци арахецарен из маьхалъяккхарен план 100,2 процент кхоачашъе, пачхаьалкхенна 181 эзар сом пайда бе, къахьегама овсарле лакхъяра задани 100,2 процент кхоачашъе, кхыдола хьокхамаш тоаде. Чакхбаьнаб укх юбилейни шера хьалхара бархI бутт. Мишта кхоачашду комбината болхлоша шоаш тIаийца декхараш? ДIабахача бархI бетта баьча балха итогаша хьахьокхачох тIаийца декхараш меттел пачхаьалкхен план а кхоачашъе гаьна ба уж.

БархI бетта комбината коллективо маьхала ца йоаккхаш йисай 113 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Товарни продукци арахецара план 97,8 процент мара кхоачашъяьяц. Цу даькъе тIадиса пачхаьалкхен декхар бIаьш эзараш сомий маьха да. БархI бетта планагIа йоагIачох ара ца хецаш йисай цхьа миллиони 300 эзари етта кирпишк.

Иштта кхоачашъяц предприяте болхлоша арахецача продукцега дIабода мах лохбарэ, пачхаьалкхенна пайда бара планови заданеш а. Къахьегама овсарле лакхъяра план 96,4 процент мара кхоачашъяьяц. Шоай потребителашта поставкаш яра долча договорни декхарех а гаьнна лоархIабаьбац уж.

Иштта во болх бара керттера бахьан да болхлой къахьегами царна юкъера социалистически яхьи эсала вIаштIехьяккхар, балха ханах, производственни мощностех бизза пайда ца ийбар, къахьегамеи исполнительски дисциплина телхаеш дукха моттигаш нийсъялар, материально - технически Iалашо елга во вIаштIехьдаккхар.

Укх юбилейни шера къаьстта во болх а беш, пачхаьалкхен декхар дукха тIадусаш хьайоагIарех я Бекмурзаев Ваха керте латтача кирпишкаш еча цеха коллектив.

ДОАКЪАР—ДУКХАГIА А ДИКАГIА А

ПАЙДАНЕ КУЛЬТУРА

ДIадахача шера «Гребенской» совхоза коллективо кхоачашйир пачхаьалкхенга люцерна ги дохкара план.

— 210 центнер кондиционни ги а дехка, 280 сом кхаьчар тхога, — яхаш дувц совхоза директора Эми Гапурович Идрисова.— Цох тхона 160 эзар сом пайда баьлар.

Цул совгIа пачхаьалкхено тхона хьожайир 210 тонн комбикорм а. Цох тхона доккха новкъостал хилар хьайбаш кхабара а совхоза болхлошта комбикорм ялара а. Кхы цхьаькха беркат а даьлар тхона дIадув ги даккха дIайийначa люцернах: цун баьцах гIожа доакъар а даьлар.

Йоккхий доходаши алапи кхачар бахьан долаш кхы а чIоагIагIа къахьега дог эттар Аюбов Рашида кулгалдеча звеноцарча наьха.

Укх шера соахкарчул 27 гектар дукхагIа дIайийр люцерна дика тоадаьча лаьтта. ДIайийнача хьалхарча шера шозза-кхозза мара хьаккац из.

— ШозлагIа хьакха ха тIакхоачаш ги а буц а йоаккхаргйолаш болх бе лаьрхIар оаха, — яхаш дувц звеньевойс. — Бакъда, из дара тIагIертта къахьега дийзар. Звенос ший ханнахьа гIулакх дир, удобренеш тайсар, лазарехи зенне йолча садоахкача хIамаехи лорайир дIайийна люцерна. Май бетта подкормка йир.

Август бетта «Дон-1500» яхача комбайнаца люцерна аьрда 76 центнер ги даьккхар, вешта аьлча лийрхIачул дукхагIа. Из бахьан долаш звенога кхаьчар кхы тIа продукцни алапи.

Р. Аюбова звено дизза доал деш я шийгарча 126 гектар хулача лаьттана. Цунга я эшаш йола техника: ши трактори ши комбайни. Уж лелаеш ши механизатор ва— звеньевойн тракторист Адаев СаIиди. Царна новкъостал деш виъ болхло ва: Пайзулаев ТIахIир, Амирханов Ахьмад, Туманов Александр, Темишев Ювсап.

Укх шера хIара гектара тIа лоархIаш 600 килограмм суперфосфати калийни тухи тессар. Бакъда хий дилланзар, хIана аьлча кIоарга доаццаш лаьтта кIалхара хий доландаь. Диазза макха баьккхар, шозза культиваци йир.

Диазза молхаш техар лазарехи зенне йолча садоахкача хIамаехи люцерна лораеш. Оасар дир кхыметтел кулгашца увзаеш буц дIайоаккхаш.

— Дийнахьа а бус а ха дора наьха доахан тIадаьнна буц ца йоаяйташ, — йоах звеньевойс.

Дика уйла а яь чуаца йолайир 52 гектара тIара люцерна ги доаккхаш аьрдар хьалхара хьокхаш. 49 гектара тIара люцерна шозлагIа хьекхар аьла лаьрхIа. Иштта чуийцача люцернах ги а йол а хул.

ХIанззе а гучадоал хургдар: укх шера йоккха йокъал хиннаяле а, звенос ги а йол а яккхара план, чухьанахьа яле а, 25 процент тIехкхоачашъергъя.

— Из иштта хургхиларах тешам болийт люцерна аьрда хьадаьннача гиво: план 200 килограм йолаш хIара гектара тIара 250 килограмм яьннай. Пачхаьалкхенна 240—250 центнер ги дIадала йиш хургья, вешта аьлча соахкарчул центнер дукхагIа.

ХIанз хьалха латтача, хозрасчетни звеноша шоаш лелаю учет. Царна дика хов продукцега дIадодар, боала пайда, доагIа алапи мел хургда.

— ХIара бетта совхозо 100 сом аванс лу звенон хIара члена, — аьлар Аюбова. — Кхы дукхагIа хургда, йоах тхога. Оаха дезац аьннад. Шу чакхдоаллаш хьаэцаргда кхы тIадоагIа алапи. Из дукха а хургда. Оаха хIанззе а даьча лоархIамегIа кхы тIа 20 эзар а кхы дукхагIа а ахча кхоачаргда тхога. ХIаьта из ахча оаха дIадекъаргда звенон членашта, хIаранена цо къахьегарга хьежжа дIа а нийсдеш. Лоацца аьлча массанега дукха ахча кхоачаргда.

ХIаьта, планал совгIа дIачуеннача хIара центнерах тхона мах боацаш 1,5 центнери хIаьта шийга дIадахачун маьхагIа 20 центнери кIа а лургда. Звенон хIара члена цун доалахьа долча хьайбашта концентраташи йоли лу.

Люцерна ги чуийцачул тIехьагIа, из тIайолча кхай тIа минеральни удобренеш а тайса, хий а диллад. ХIанз цига а буц гIеттай. Из хьакха кийчлуш ба звенора механизатораш. Цу тIара а тоъал дукха доакъар даргда.

П. МАГОМАДОВ.

ПОДРЯДА—ШЕРРА НИКЪ

ХАНО ДIАДЕХАР

Юртбоахама продукци алсамъяккхара доккхий декхараш оттадаьд тхона, юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка КПСС XXVII съездо, цул тIехьагIа хиннача парте Пленумаша. Уж кхоачашдеча боккхача лоархIаме да хьадечох ахча телара прогрессивни формаш юкъекхувлари материально-технически ресурсех лерттIа пайда эцари.

ТIехьарча шерашка Iоаяьча опыто хьахьокх, къахьегам вIаштIехьбаккхаран цунах мах теларан эггара прогрессивнегIа йола форма коллективни подряд йолга. Масала, нарядаш а язъеш даьчох оаха ахча ийдаьча 1983 шера хIара гектара тIара ткъаь итт центнер хьажкIаш чуийца хиннаяле, подрядагIа болх бе даьлча вIаштта кхаь шера шовзткъа центнерал кIезигагIа йоацаш чуэц. Соахка, масала, хадданза йокъал а латташ хьажкIаш кхеяра геттара хала хиннача шера хIара гектара тIара 43,8 центнер чуера, план 30 центнер йолаш.

Шоай декхарех дика лоархIабир яхье а баьнна, коллективни подрядагIа болх беча Элькиев Ахьмадей Ажигов Супьянен кулгалдеча звеношкара къахьегамхой а. Элькиева звенос — 65,8 центнер, Ажигова — 44,1 центнер хьажкIаш яьхар хIара гектара тIара.

ПодрядагIа болх белга пайдана хилара тешал деш кхы а цхьа масал доаладергда аз: ХIара саго хIара дийнахьа 5,18 сом долаш ийца аванс доацаш, тIеххьара итог йича кхы тIа а 6,59 эзар сом делар звенона.

Тха коллективе бархI саг ва. Хьалхадаха ца дезаш, маца, малагIа, болх бе беза ховш ва царех хIаравар. ХIаьта декхар кхоачаш ца деш цIа а водац. Эшаш моттиг хилча бийсана а къахьег, вIаши новкъостал ду.

Дийнахьа хий кIезига а долаш, хIаьта бийсана шортта доагIача хана из болх бе кхоабацар хий дуллараш. Царна новкъостал деш массехк бийса кхай тIа яьккхар ерригача коллективо.

Бехктокхаме да укх шера тха звенона хьалхашка латта декхараш. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача денна толаме накъабахара, оаха лаьрхIад юрта боахама продукци яккхара карарча пятилетка шин шера план нийс бетта кхоачашъе. Оаха лелаеш я 150 гектар хьажкIаши 20 гектар доакъара свеклаши.

Оахош укх шера де лаьрхIар чакхдаккхара дика лард а еллай коллективо. Соахка гурахьа зяба аьхачул тIехьагIа Iай, бIаьстан юххье, индустриальни технологе дIа ма деххара, органически, минеральни удобренешца хьаьндир лаьтта. Март бутт болалуш макхаш даьха, культиваци яь культураш дIае мара ца езаш кийчдир из. В. И. Ленин ваь 117 шу дизара хетаяь субботник хиннача дийнахьа болх дIа а болабаь лоаццача юкъа — диъ дийнахьа дIайийра хьажкIаш, хIаьта доакъара свеклаш шин дийнахьа.

Хьийга къа а зехьа дайнадац. Тхо раьза долаш хьувкъаш я хьажкIаш. Фийг биза ба. ХIара гектара тIара 60 центнерал кIезигагIа йоацаш фуалъяьха хьажкIаш яргья. Кастта чуэца йолаергья уж. Из болх сихеи цIенеи чакхбаккхара деррига а кийча да тха.

Пятилетка шин шера план ханал хьалха кхоачашъярал совгIа, тха коллективо дош деннад хIара гектара тIара хьажкIаш ялата 50 центнер, силоса 200 центнер чуя, доакъара свеклаш 600 центнерал кIезигагIа йоацаш яха. ЛаьрхIар кхыметтел тIехкхоачашде тха низ дIакхоачаргхилар гуш да хIанззе а. Доакъара свеклаш а яргья хIара гектара тIара 800 центнерал кIезигагIа йоацаш.

Прогрессивни формах балхаш вIаштIехьдаьха дале а, уж лерттIа чакхдахара новкъарло ю цкъаза, тха бехкагIа доацача кхоачамбоацараша. Масала, ялата дукхагIча даькъе югославски гибридаца йола хьажкIаш кхею тха боахаме. ЧIоагIа тIоадал езаш культура я из. Ший ханнахьеи боарамагIеи хий ца техача, дикка лохбу цо хьувкъам. ХIаьта кхашка тохара тхона луш дола хий хIара шера эшачул кIезигагIа хул. ХьажкIашта тоъал хий дилла вIаштIехьдаланзар укх шера а. Цу кхоачамбоацара хий дуллача системай Сунженски управлене кулгалхой теркам тIабахийтача бакъахьа хет сона. Гуш ма хиллара, хьувкъам тхох саннa, царех а тийша ба.

Хий дулла дукхагIдола тха кхаш капитально планировка е езаш да. Цхьабакъда, из болх бе безаш йолча Сунженски ПМК-ас, шоашка техника яц, яхаш гIулакх тоадара деш хIама дац. ХIаьта из бахьан долаш хало ла езараш тхо да.

Интенсивни технологегIа хьажкIаш дIаювш хилча тIехьнахьара лаьтта шаьрде планировщик эш. Звенон меттел бригаде яц из цаI мара. Цудухьа индустриальни технологегIа 75 — 80 процент мара дIае вIаштIехьдаланзар укх шера хьажкIаш. Цигара хIара гектара тIара 70 — 75 центнера яла мег хийцца, цхьабакъда, лаьтта лерттIа нийс ца деш дIайийначара 40 центнерал дукхагIа яргьяц. Планировщикаш оаха еха дукха ха я. Бакъда, лургья, яхар мара, хувцалуш кхы хIама дац. Индустриальни технологегIа культураш кхеяра эшача удобренех тхона луш яр а хилац 60 — 70 процент мара. Цкъаза хул вIалла а ца эшаш йола, масала, сомий бешамашка тохаш йола калийни яраш яхьаш а. ХIаьта эшаш йоацараш хьа ца ийцача, вожаш лургьяц оал.

Уж аз дийца кхоачамбоацараш лоадамбоацаш да, аьнна дIа ца доахаш дита йиш яц. Из да парте, правительства, хIанзарча хано дIадехар.

К. КАКАЕВ,
Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза звеньевой.

ИЙС БЕТТА ПЛАН ЯЬЙ

Къаьстта дика къахьег шийтталагIча пятилетка шоллагIча шера бурув тохара балхий Горячеводски управлене бурувдеттараша. Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача цIейга кхачалехьа пятилетка шин шера задани кхоачашъяра шерра социалистически яхь а йоаржаяь цхьаккха бутт дIабахийтабац цар шоаш тIаийца доккхий декхараш толамца кхоачаш ца деш. Ер шу доладелча денз хIанзлехьа пачхаьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа йиъ эзар метрал тIех бурув а теха, рапорт деннад ийс бетта задани кхоачашъярах. Укх шера цар бурув теха йисте а яьха, мехкдаьттахошка дIаеннай йиъ скважина, планагIа яла езаш хиннар ши скважина мара йоацача.

Бурув тохарга дIабода мах лохбарах, кIезигчун а дукхачун а кхом барах планал совгIа укх шера 641 эзар сом пайда баьб пачхаьалкхенна УБР коллективо. Оттабаьча боарамал совгIа бурув тохарга дIадодар 474 эзар сом лохдаьд. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 67,3 процент тIехкхоачаш а яь, планал совгIа цо мел теха бурув дуккъал из лакхъяра чотагIа техад. Юкъера лаьрхIача хIара станокаца бетта бурув тохара коммерчески сухала задани 124,9 процент кхоачашъяьй цо.

Октябра юбилея сийна УБР бригадашта юкъе яьржача яхье хьалха а латташ, хIанзлехьа бурув тохара пятилетка хьалхарча шин шера задани кхоачашъяьй буровой начальникаш Юдин Вячеслав, Дроворубов Алексей, Коньков Владимир, Глущенко Юрий керте латтача бригадай коллективаша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ТАХАН—ЗНАНЕЙ ДИ

Знаней Ди дезде оттадаьд 1984 шера. ХIара шера из дезду 1 сентябре.

СССР Конституце дIачIоагIъяьй хIара советски гражданина дешара йола бокъо. Сийлахь - боккхача Октябрал тIехьагIарча 70 шера, вай мехка социализм хьалъеча хана дуккхача нахага дешийтара гIулакх дуьнен эггара лакхагIа барех болча боарам тIа кхаьчад вайцига 1918 — 1986 шерашка юкъера образовани йоаккхаш (юкъара а специальни а) дийшад 116 миллион саго, царех 89 миллион саго юкъера общеобразовательни школаш чакхъяьхай, 20 миллион саго — техникумаши кхыйола юкъера специальни дешара заведенеши, 7 миллион саго— юкъера профтехучилищаши чакхъяьхай.

Цу шерашка лакхерчеи юкъерча специальнии дешара заведенеша кийчваьв 56 миллион специалист: 22 миллион лакхера дешар дийшаи 34 миллион юкъера специальни дешар дийшаи. СССР-е массе а тайпара дешар мах боацаш да. Пачхаьалкхен чотагIа учебникашца Iалашбу общеобразовательни школай дешархой. Вузашкеи юкъерча специальни дешара заведенешкеи стипендеш телара система лелаю.

Нагахьа санна 1914 шера Россе 105 лакхерча дешареи 450 юкъерча специальни дешареи заведенеш хиннаяле, цар чу дешаш 180 эзар саг мара а воацаш, хIанз 900 вузи 4,5 эзар юкъера специальни дешара заведении я, цар чу дешаш 9,6 миллион саг а волаш.

ХIанз халкъа боахаме къахьегаш болча нахах хIара виълагIвар лакхера е юкъера специальни образовани йолаш ва.

Халкъа дешар эргадаькка тоадар — Коммунистически партеи Советски пачхаьалкхени балха тIехь керттердарех дош да. КПСС XXVII съездо хадданза йола дешара система хьаяра декхар оттадаьд. КхоалагIа шу да мехка школьни реформа чакхйоаккхаш латта. Цу даькъе карагIдаьнна белггала хIамаш а да. Янза а ца йоалаш производительни къахьегама урокаш елга юкъедоаладаро, педколлективаша базови предприятешца кхы а айххагIа цхьана гIулакхаш леладаро дукха дика хIамаш хьахулийт.

Школьни расписанена хIанз бокъонца юкъеяха яьннай «Информатикаи вычислительни техникаи лардаш» яха курс. Юкъерча ПТУ информатика курса IотIакхет керда предмет — хIанзарча техникаца болх бе деша багIараш кийчберг бола «Электронни вычислительни техника ларда тIа латта производства автоматизаци». Иштта 1986—87 дешара шера 11 шера школа кердача программагIа дешаш хиннав 1-гIча класса 1,4 миллион дешархо, царех 1 миллион — общеобразовательни школе, 0,4 миллион — деша даха ха йоацарий учрежденешка. Информатикаи вычислительни техникаи лардий курс Iомаеш хиннав лакхерча классашкара 4,3 миллион дешархо.

Школьникашка общественно - пайдане къахьегийтара базови предприятеша кийчъяь балха моттигаш 1,3 миллионага дIакхоачаш хиннай. Цхьабакъда бIарчча хьанийцача реформагIа лаьрххIача тайпара эргалонаш хIанз а гаьнна кхоачамболаш яц. Ледара дIабода керда программаши учебникаши кийчдара болх. Цу даькъера СССР просвещене Министерстваи цун органийи болх цхьан метте буксовать деш ба.

Дешара шу дIадоладу 100 миллион совгIа болча советски гражданаша. Дешара ерригача звеньяшка парте XXVII съездо дIадехарашка хьежжа перестройка е езаш я, царех керттердар да къонача тIехьенна дешар дикагIа хьехари цунна коммунистически кхетам балари.

СУРТА ТIА: Грозненски районерча Гикаловски юкъерча школа 8-ча класса дешархо, «Артекерча» Ерригсоюзни пионерски слета делегат Саитова Раиса.

Л. АБДУРЗАКОВА сурт.

(Знаней денна хетаяь материалаш еша шоллагIча оагIо тIара).

Партийни вахар: балха стиль

КЪАХЬА ДАЛЕ А — БАКЪДАР

В. И. Ленина цІерагІча ГНПЗ партийни организаце балха тІа идеологически планеркаша белггала моттиг дІалоац. ТІехь-тІехьагІа Іовш йоагІа уж чакхъяхара опыт, хувцалу формаш, кІоарглу чулоацам. МоллагІа дош къоастаде дезаш моттиг нийсъелча планеркаш ю къахьегама коллективашка, цехашка, участкашка. Предприяте къона болхлой бахача — общежите а хиннай цу тайпара йола коллектива собрани.

— Идеологически планеркаш чакхйоахалга ца ховш дагадеха хІама дац. — аьлар завода парторганизаце секретара Ю. Чернес. — Мехка деча хувцамаша, дерригa а къайле йоацаш гуччахьа де дезаш хиларо, демократе дІадехаш хІама да из. Опыто хьахьокх керда форма дика йолга, цо новкъостал ду моллагІа дош кІоаргагІа дашхара, дувцар дІадовзийт. къамаьла дукха нах юкъеоз.

Из ишттa долга хьахьокх дукха ха йоаццаш пхелагІча цехе хиннача планерка а. ЦІеча уголоке гулбелар цеха болхлой, ладувгІа безам хилар лоалахой а. Укхаза бар завола кулгалхой, общественни организацей викалаш. Дувца оттадаь дош — коллективе беш бола кхетама болх тоабелга. Цхьабакъда, цеха начальника дукхагІа теркам тІабахийтар шоай балха тІа долча кхоачамбоацараштa, коллективе беча кхетама балхах лоадама хІама аланзар. ТІагІолла дийцар шоаш нахаца беседаш ярах, ДНД дежурстве ахарах, спортивни вахаре дакъа лацарах. Ца дувцаш дисар кхетам балара балхах дола лоархІаме дешаш.

Зале хиннача рех цхьанне замечани йир ден повестка тІа белгалдаьккхачох дийцача бакъахьа дар, аьнна. Цул тІехьагІа мара сурт ше ма дарра хьагучадаланзар. Цо къаьгта хьахьекхар укхаза кхетам балара балхах дола кхоачамбоацараш долга. ХІанзчул тІехьагІа къоастае езаш ира проблема я малар дІадаккхар. Хозахета оттадаьдац кастта хургйолча новкъостий суде сварщика Н. Бабина дош дувца. Нах чубахачул тІехьагІа, бийса юкъеяхача хана, завода коа вена молаш хиннав из. Цу тайпара хІама хургдацар малар дІадаккхара укхаза цІенхаштта къовсам лоаттаборе.

— Цеха кулгалхоша, парторганизаце кхетам балара болх коллективе эсала белга хьахьокхаш масал да из, — аьлар партбюро секретара А. Кузьминас.— ДІадоладаьр чакхдоаккхаш ца хилча, гластность, принципиальность каьхата тІа юс. Къахьа дале а, бакъдар дувца деза.

Цхьа лостам а болаш, дувцар массане а цхьагарра хьаллоацаш ца хилча кхетам кІезига лу. Партийни принципиальность а йолаш, ший ханнахьа ле дезар даь лаларе, харцахьарча наькъа тІа варгвацар мастер В. Сергиенко а. Дувца дукха безам хургболаш хІама дац цо даьр. Малар а дахьаш завода коа хьачувоагІача лаьцав из. Къаьстта новкъа да цу тайпара гІалат коммунистагара далар. Цеха парторганизаце соцам бир из КПСС мугІарашкара дІаваккха, аьнна. Нийса а боагІаш а соцам бар из. Цхьабакъда, коллективе дисциплина чІоагІъяра эггара хьалха латта везача цеха начальника партийни принцип а йолаш, лаца беза никъ лацанзар, цуна а цхьаболча кхыча новкъосташта а хийттар ца боагІаш чІоагІа бехк баьб мастера, аьнна.

«Сергиенко гІулакхех» ира дийцар «Коксови дом» яхача сатирически пенгазето. Бехк баьккхар харцахьарча наькъа тІа ваьннар ткъама кІал лаца гІертарех.

Газето шоашта критика яра чІоагІа раьза хиланзар цеха профкома председатель, цо катеха Іоьккхар пенах хьалтеха йоалла листок. Бакъдар дийца автораш бехкгокхаме озалга хьадийхар. Автораш Н. Гросс, кхыбараш коллектива барт ца тайташ бола нах а хинна дІаэттар.

Укхаза хаттар отт: малагІча бокъонех ду из? Бакъдар дувца денал долаш хиннача сага-м баркал ала ма дезарий. Из укхаза динзар, ца даьче харцахьа а да. Критика, самокритика теІаярах зе мара пайда балац. Цох дийцар планерке вІашагІкхийттача хана.

ТІехьагІа В. Сергиенкос а шийна доагІар дІаийцар — завода парткомо соцам бир из партера дІаваккха аьнна. Лакхе латтача партийни организаце, нийса баьб, аьнна, из соцам чІоагІбир.

Укхаза нийсхо хинна яле а, цехе кІезига проблемаш яц хІанзчул тІехьагІа къоастае езаш. Завода парткома секретара Ю. Черне белгала ма даккхара, цеха коллективера морально - психологически климат цІенхаштта тоаданза даргдац. ХІаьта из дулургдац гласность, демократи, партийни принципиальность ца хилча. ХІанзалца укхаза хинна цатоамаш уж принципаш лора ца ярах хинна да. Ма дарра аьлча, укх цхьан цехе хинна Іац уж кхоачамбоацараш. Къовсамаш, йоахараш долаш моттигаш нийслу кхыча участкашка а. Къахьегама овсарле лакхъяра, коллектива барт тоабара новкъарле ю пар. Цудухьа цу тайпарча явленешта вайна юкъе моттиг хила йиш яц. Из дІадех хано.

З. АЮБОВ.

Письмо кепатеха деце а

БОЛХЛОШТА ДОАГІАР ДІАТЕРГДА

Дукха ха йоаццаш Грозненски ремонтно - механически предприятерча грузчикашкара укх тайпара каьхат кхаьчар редакце: «Цхьаккха бокъо а йоацаш 40 процент алапи хьа ца луш сецаду тхона. Тхона фуд а ца ховш, малагІа бахьан да а ца ховш предприяте директора С. А. Абубакарова доагrІаш дола алапи хьа ца луш сецаду. Предприяте план кхоачашъяц, яхаш бахьан увтталу кулгалхочо. Из тха бехкагІа дац. Мовхьаш тІадоттачеи тІера Іодоахачеи хьалха дІаихача шерашкарчул дикка дукхагІа балхаш ду оаха. Долче, хІана нийсденнад тхона луш дола алапи 40 процент кІезигагІа дулга? Из кхетадеш дац. Тхоай планаш оаха массаза тІехкхоачашъеша, тха алапи кІезигде гІерт завода директор, шийтта тума алапена раьза воацар расчет а яь, балхара дІаваха мегаргва, яхаш кхерам тІа а тувсаш.

Ер предприяти болх бе йолаелча денз, аьлча пхийтта шера, хІара бетта оаха нийлаьд 182 сом алапи. Из оаха беча балхага хьежжа доагІаш тийнна а да. Долче, тахан шийтта тума мара бетта тхох хІаранена алапи ца телаш соцаде гІерталга кхетадеш дац. Из дош къоастадара тхона гІо дар дех оаха редакцегара».

Цу каьхата кІал кулг яздаьд предприятерча комплексни бригадерча грузчикаша: М. Ирисханов, С. Музыкаев, П. Цибаев, (верригаш а бархІ саг).

Цу каьхата чулоацам бовзийтар оаха ремонтно-механически предприяте директора С. А. Абубакаровна. Цунах лаьца цо редакцега хоам бу: «Комплексни бригада болхлоша - грузчикаша яздаьча каьхатага хьежай предприяте администраци. Цига дакъа лоацаш бар «Росстромремонт» треста а «Сердало» газета редакце а викалаш, предприяте профкома председатель. Комплексни бригада грузчикаш а болаш, хьежар уж цар гІоттадаьча дешага. Из къоаста а деш, алапи кІезигдаь хилар нийса доацилга белгалдаьккхар, хІана аьлча, болхлой - грузчикий тарифни ставка хувцаеннаяц, хІара балха сахьата царна дала дезаш да 74,2 кепиг. «1987 шера Грозненски ремонтно-механически предприяте болхлошта - повременщикашта премеш телара положенега» хьежжа, предприяте коллективо товарни продукци арахецара план кхоачашйинча, — мовхьаш тІадоттареи тІера Іодахареи заданеш шоай ханнахьа кхоачашйой, болхлошта -грузчикашта премеш яла йоагІа.

1987 шера июль бетта товарни продукци арахецара план 71,3 процент мара кхоачашъянзар предприяте коллективо, цудухьа болхлошта - грузчикашта ца луш соцайир 40 процент йола преми.

Цхьана хиннача заседане соцам баьб болхлошта - грузчакашта премеш хьежайойла, аьнна».

ТАХАН — ЗНАНЕЙ ДИ

Керттера лостам

1 сентябрь дерригача халкъа знаней Ди да, аьнна, хьакхайкадаь массехк шу да. Ший тайпара политически маІан долаш я из решени Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача хана. 70 шеро, маларра аьлча, наьха цхьан поахала вай мохк социально - культурни дегІабарга диллача, кхыметтел эггара дегІабеначa мехка — США из де низ дІакхоачаргбоацача боарам тІа кхоачабаьб.

Знаней Ди маларра дола дерригача халкъа цІей да, хІана аьлча, образовани эца бокъо чІоагІъяь я, мехка керттерча Закона тІа — СССР Конституце тІа. Цу бокъоно гаранти лу массанена юкъара мах боацаш образовани яларца, хІара шера дукха школаш хьалъярца, бІаьш, эзараш хьехархой, воспитателаш кийчбарца, юххьера а, юкъера а, лаьрххІан лакхерен дешар очно а заочно а днша йиш хиларца.

Тахан вай мехка атта коравоагІаргвац школаца хьехархочунца айхха бувзам боацаш саг. Амма, нохчийи гІалгІайи халкъа исторел къаьгагІа масал лаха хала хургда.

Революци ялалехьа нохчийи гІалгІайи хиннача хьалах дувцаш Шерипов Асланбека яздаьд: «Даим нохара тІехьа латташ, николаевски таІазара кІал доаллача халкъа е эрсий мотт а е йоазув а ца ховш, цхьаккха тайпа политически из дегІадена доаца ха яр из», аьнна.

ХІаьта тахан Нохч-ГІалгІайчене 249 эзар дешархо тІаэцаргва 521 юкъара дешар хьехара школо. Республика моллагІча миІнге бахаш бола хІара зІамгa саги йоІи юкъера образовани хила йиш йолаш ба. Вахарга а къахьегамга а къона ноахал кийчдеш 13 эзар совгІа хьехархо ва республике.

Республика школай педагогически коллективаша шоай низ тІаухийт дешара кхетам балара процесс, дешар хьехара формаш, методаши средстваши эргаяьха тоаяра.

Хьалхалатта педагогически опыт дІайоаржаяра дика накъалаьннад дуккхача хьехархоша, школай кулгалхоша шоай урокаш хьайийлла я, аьнна хьакхайкадар.

Ялх шу даьнна бераш кердача программагІа дешаргдолаш 1-ча классашка хьайидарга доалаш да гІулакх. Информатикаи вычислительни техникаи лардий курс систематически Іомае йолаяьй. Укх кердача дешара шера Нохч - ГІалгІайчен еррригача школай 8—10 классашка Іомаергья «Атеистически знаней лардаш». Из предмет хьехаргдола хьехархой аькки лаьрххІа йолча курсашка кийчбаьб.

Школай дукха йола педагогически коллективаш шоай микрорайоне кхетама болх хьинаре лелабара центраш хьае гІерташ я. Юртара школаш математика, физика, биологе хьехархоща Іалашбара проблема а къоастаяь йоалача кхаьчай.

Просвещене учрежденей материально - технически база чІоагІъелга а дикагІча хьале да. Укх шера дІабахача ялх бетта эксплуатаце дІаеннай 3410 дешархочоа моттиг йола 9 школеи пристройкаши, 610 моттиг йола школе даха ха йоацача берашта лаьрхІа 5 учреждени. Ер шу чакхдалалехьа ялх школеи пристройкаши, 8 берий беш йистеяккха декхараш тІанийцад гІишлонхоша. Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизарга тоаяь яргья Грознера школьникийи пионерийи республикански Дзорец.

Берригача мехка санна, республика школашка укх дешара шера юкъедоаладу массанена юкъара профессиональни говзал Іомаелга. Из гІулакх школана а базови предприятена а тІадиллад.

Дешархой къахьегамга кийчбелга мел лоархІам болаш да кхетадарах тийша хул гІулакхаш а балха итогаш а. Из хьагойт йолаш йолча опыто. Бизза бола партнераш а хинна дІаэттаб Грознера № 35 йола юкъера школеи Радиотехнически заводи А. Шерипова цІерагІа ГНПЗ.

Радиотехнически заводо кийчъяьй школа мастерскойш, 1—3 классий дешархошта лаьрхІа къахьегама кабинет вІаштІехьъяьккхай, берригача дешархошта болх бе моттигаш кийчъяьй. 9—10 классий дешархой говзалаш Іомаеш заводе болх беш ба. Шинна а завода низаца школе хьаяьй профориентаце кабинет.

Дукхача хана денз вІаши бувзамаш долаш хьайоагІа Урус - Мартановски районерча Гойтински № 2 йолча юкъерча школаи «Солнечный» совхозеи коллективаш. Дешархошта профессиональни дешар хьехара дерригa хьалаш хьадаьд совхозо, юртбоахама техника, специалисташ къоастабаьб. Республике эггара хьалха ший базови боахама подразделени а хинна дІаэтта йола дешархой из производственни бригада кадраш Іомабара маярра йола пхьоале я. ХІара шера цу школа выпускникех 80 процент бараш юрта боахаме болх бе болх. Уж санна дола масалаш доаладе мегаргда Наурски, Шелковской, Сунженски, Шалински, кхыйолча районашкара.

Ший хана В. И. Ленина аьннад, цІей белгалдаккхара дикагІдола гІулакх да — кхоачашданза долча дешашта теркам тІабохийталга, кхоачамбоацараш дІадахара наькъаш белгалделга, аьнна.

Дешархошта массане юкъара профессиональни кийчо елга юкъедоаладаро геттара гаргадигар цхьайола проблемаш сихха къестаянза яргйоацаш хилара.

Реформа условегІа 9—10 классашкара дешархой производстве къахьега дезаш ба. Из ишттa доллаше а дІадахача дешара шера берригача лакхерча классий дешархоех 15,1 процент бараша мара предприятешка гІолла говзалаш караерзаянзар. Республика 7—10 классий дешархошта 36 сага 1 балха моттиг мара кхачац. ДукхагІолча даькъе хьехамчана тІехьашка а латташ, цІаьхха нийсденна балхаш ду дешархоша. Старопромысловски яр санна йолча йоккхача промышленни районе Грозненски производственни швейни объединене № 6 йола цехи «Союзавтоматстрома» опытно-эксперементальни заводи — ши предприяти мара яц дешархошта лаьрххІа болхлой моттигаш къоастаеш.

1987 шера республикерча 335 базови предприятех 98 мара дешархой балха моттигаш хьае йолаеннаяц.

Ледара дегІаух школашта юкъера дешара - производственни комбинаташ. Йолаш йолча 10 комбинате дІадахача дешара шера Іомалуш 9—10 классий дешархоех 29,3 процент бараш мара бацар. Цхьайолча районашка чІоагІа мела лел школашта юкъера комбинаташ хьалъелга. 1985 шера денз хІанз а цу дешага хьажа лерхІаш мара яц Назрановски райисполком. Цхьаккха бахьан а доацаш тІехьатетташ да Малгобекски районе комбинат хьаеллалга а.

ДикагІа хилча бакъахьа йолаш я комбинатий дешара-материальни база а. Металлообработка яра болхлой чІоагІа эшаш боллаше а республика цхьанна а предприяте УПК шоай цехаш йоагІача бесса вІаштІехьъяьхаяц: станокаш къаьна а кІезига а я, цахаддаш заказаш дац. Цхьайолча базови предприятей кулгалхоша дешархой Іомабара а цар производственни къахьегам вІаштІехьбаккхара а боагІаш бола специалисташ къоастабаьбац.

Дешархошта къахьегама кхетам балара дешаш тайптайпарча инстанцешка дувцаш латте а. хІанз а хоалуш гІа дІахьалхашкахьа баькхабац. Керттера бахьан ла боахамхоша из гІулакх мадарра кхетадаь а тІанийца а па хилар. Уж дешаш тесса леладу, партийни, комсомольски, профсоюзни организацешка, ерригача къахьегама коллективе дувцац.

Школа реформа декхараш кхоачашдеча вІалла дакъа ца лоацаш е моттийта дакъа лаьца Іийнай дуккха йола предприятеш, боахамаш учрежденеш. Царех я Грозненски ремонтно - механически завод, «Электроинструмент» завод, Назрановски района «Экажевский», «Маяк» совхозаш, «Шалинский» совхоз, «Кавказ» яха птицефабрика, Малгобекски района «Алханчуртский» совхоз, кхыяраш.

Дукха йолча министерствашеи ведомствашеи ледара тІахьожам лоаттабу школашта тІачІоагІъяьча предприятей балха тІехьа. базови предприятехи школаехи йолча Положене тІа яххача тайпара, дешархой къахьегамга кийчбара эшаш йола материальни ресурсаш хьахецац. «Республике юкъерчен профессиональни школа реформа чакхъяккхара тІехьарча мероприятей планагІа» аьнна болча НГІАССР Министрий Совета соцамагІа 1987 шера 238 бригада структурни единицаш а хиллна дІаотта езаш яр. Документашка хьежача 114 мара яц уж. ХІаьта маярра уж вІашагІъехкаяц Наурскии Шелковскойи районашка мара. Урус - Мартановски районе боахамаш дешархой бригадашта реорганизаци яра приказаш теххача сайцад. ХІанз а тІехьа цу тайпара бригадаш йоацаш я Веденски, Советски, Ножай-Юртовски, Ачхой - Мартановски, Назрановски районашка.

Овлангара денз хийца, тоабе безаш ба дешархошта профориентаци яра, цар къахьегам общественно пайдана, овсаре хилийтара хьалаш хьадара школашеи базови предприятешеи цхьана беш бола болх. ИйслагІча классий дешархой къахьегама практика чулоацам хІанз а бувзам болаш бац Іомаеш йолча профессеца.

Дувцаш дола дешаш къестадечара просвещене болхлой позици массаза а нийса хилац. Халкъа образованеи школайи болхлоша цІенхаштта доагrІар хьадехац базови предприятешкара, царцара гІулакх дохар кхер.

Реформа йоляь кхо шу даьннад. ХІаране ший позици къоастае. декхараш кхоачашдара тІаберза тоъал ха хиннай. ХІаьта хІанз массанена юкъара профессиональни дешар Іомаделга ший ханнахьа юкъедоаладара, кагирхой боагrІача тайпара къахьегамга кийчбара ха хьатІаэттай. 1-гІа сентябрь знаней Ди да. Бакъда вай мехка бахача миллионаш болча дешархошта дерригa а дешара шу цІей хила деза, яхалга да из. СССР просвещене министерствас цудухьа укх деношка дерригача халкъага ювцийта араьхай «Школана перестройка елга — вай ханарча дІадехарий боарам тІа» яха тезисаш. ХІанз лаьрхІар да дешархоша шоаш урхалдара хьакъехьа йолаш йола консерватизм дІайоаккхилга, хьехархошеи дешархошеи маларра цхьана, барт болаш къахьегара хьалаш хьакхоллалга.

Дешархошта В. И. Ленина вахари болхи, цуй произведенеш, КПСС документаш дикагІа довзийтара чІоагІагІа терко ергья.

Укх кердача дешара шера юкъейоалаергья 1—11 классашка физически кхетам балара комплексни программа 9—11 классий дешархошта йола тІема - прикладной навыкаши ховраши совдахара программа шеръергья.

Цу дерригне а бухсоцаш кердача лагІа тІа даккха деза тІакхувча ноахала дешар хьехалгеи коммунистически кхетам лулгеи, из да вай общества экономическийи социальнийи прогресс сихъелга Іалашделга, маларра аьлча, укх шера 1-гІча сентябре деша дІаболалураш XXI бІаьшерене дерригa шоай кара эца дезараш ба.

Боккъалдар аьлча, дерригача халкъа цІейна — знаней Ден керттера чулоацам а цу чу боагІа.

С. МОВТАЕВ,
Нохч - ГІалгІай АССР просвещене министр.

Пхи шу да Картоева Зарас МагІалбикерча № 20 йолча юкъерча школе эрсий мотти литературеи хьехаш болх бу. Къоначa коммуниста дика каьннай цу юкъа дешархой знанеш лакхъе.

Зарас кхетаду массадола предметаш меттага гІолла мара Іомалургдоацалга. Эрсий литература чІоагІа дезаденна йолча Зара Исадиловнас бераштa а дезадалийтад из. Ший тайпара теркам тІаозаш хул цо хьехаш йола хІара урок.

Меттага, литературага гІолла цо довзийт мехка истори, географи, дешархой патриотически а интернациональни а уйла совйоаккх. Картоевас ший дешархошца цхьана школе увттаю цІихезача эрсий йоазонхой А. С. Пушкина, Н. В. Гогола, кхыбарий произведенеех йола спектаклаш, сценаш. Цунна Іалаьмате дукхаеза миниатюраш.

Боккхача теркамца а безамца а бу цо дешархошца классал арахьара болх. Зара ше а я самодеятельноста юкъе дакъа лоацаш. Цкъа санна дуккхаза хиннай из школа, города, района, республика самодеятельноста хьажарашка дакъа лоацаш. Цига дуккхаза котало а яьхай. Укх кердача дешара шера къоначa хьехархочо ший эггара хьалхара литература урок хетаергья знаней Денна.

СУРТА ТІА: З. Картоева.
Б. БАБХОЕВА сурт.

ХЬАЛХАРА ЗАНЯТЕШ

Беррига а вай мохк тахан знаней Ди белгалдоаккхаш хургба. Кооперативни техникума коллектив цу цІейна накъаенай образоване реформа кхоачашъеча хоадам болаш дола толамаш а даьха.

Дешара шу дІадолалуш дешархошка хьежаш латт дика тоаяь общежитеш, хоза кийчъяь столови. Эргаьккха тоаяьй торгови процессий технологе кабинет, керда хьаяьй технически кхоллама кабинет. Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузаш выставка хургья цу кабинете. Хьехархоша бІарг а локхаш, дешархоша шоаш вІаштІехьъяьхай теркам тІаозаш йола дуккха экспонаташ.

Тха дуккхача къамех латтача коллективе укх шера дІакхетаргва Нохч - ГІалгІайчен, Къулбаседа - ХІирийчен, Черсий - Балкхарой школай выпускникех 270 саг.

Кагирхошта интернациональнии патриотическии кхетам балара боккха теркам тІаухийт техникуме. Царца болх бара юкъмоттиг а хинна дІаэттай доттагІлен интернациональни клуби тІема сийлен музейи. Техникума базе хьаяьй интернациональни доттагІала районни клуб. Дуккхача хана денз доттагІал да тха. Къулбаседа-ХІирийчен горно - металлургически техникумаца, Венгерски Халкъа Республика город Татабаьерча экономически школаца.

Дешархошца Іалаьмате дукха болх бу общественни дисциплинай хьехархочо Б. Долинске кулгалдеча контрпропаганда кабинета.

Машара советски Фонде хьинаре дакъа лоацаш ва тха хІара дешархо. Дуккхаболчар техникум чакхъяьккха боалаш шоай стипенди Машара фонде дІаделар. Дерригa а цига оаха дІаденна ахча 56 эзар сом да. Машар лорабара йолча Нохч-ГІалгІай комитето цкъа санна дуккхаза а грамоташ, медалаш еннай техникума коллектива.

Тахан а керттера теркам оаха тІабохийтаргба Машара. Знаней Ден чулоацам айхха бувзам болаш ба цу дешаца. Лаьттан тІехь машар ца хуле знанеш а пайдана хургьяц.

Дукха дика хІамаш дергда оаха техникуме тахан — цІей долча дийнахьа. Керда баьхкача дешархошта тхоай лакхаленаш бІаргаяйтаргья. Торжественни линейке царна хьалхашка къамаьлаш дергда техникума директора А. Бисчекова, парте, къахьегама, Сийлахь - боккхача Даймехка тІема ветеранаша Б. Габисова, Б. Долинске, кхыбараша. Студенчески отрядий командираша баьча балхах рапорт лургда, тІаккха ВЛКСМ комитета грамоташ дІалургья.

Духхьашха деша баьхкарий никъ даькъала а бувцаш, царна студенчески билеташ дІалургда лакхерча курсий студенташа.

БоккхагІболча новкъосташа карайийцар шоаш тешаме дІахохьоргхиларах дош лургда керда деша баьхкараша.

Екаш марш а йолаш, зале хьачуйоаккхаргья техникума байракх, тІаккха хьалхарча гургало дешархой тІахьехаргба занятешка. Ишттa дІадолалургда тха техникуме знаней Ди а керда дешара шу а.

Л. МАНЬКО,
Грозненски кооперативни техникума директора йола заместитель.

Хьамсара цІей

Тахан доккха цІей да берригача советски наьха, хІана аьлча школаца бувзам боацаш цхьаккха а вац.

Тха училищо кийчбу мехкдаьттаи химически промышленноста предприятешта оборудовани еш бола слесараш - монтажникаш, «СССР Минмонтажспецстроя» № 7 йолча Московски треста подразделенешта лаьрхІа электрогазосварщикаш. ХІаьта тха училище Грозненски МУС треста № 7 база тІа болх беш я. ДІадахача дешара шера оаха арахийцав 296 саг. Вай мехка тайп-тайпарча миІнгашка лоархІамегІа йолча кагирхой объекташка болх беш хургба уж. Царех 61 эггара лакхагІа йолча 4-ча разрядагІа ва, тІехдІка дийшараш ба уж.

1-гІа сентябрь знаней Ди долаш санна эггара хьалха белгалдоаккх тха коллективо укх шера.

Тахан оаха цІейна хетаь митинг ергья. Кагирхой вІашагІкхетаргба производстве хьалхалаттаращца, № 7 йолча треста МУС хьехамчащца, комсомола болхлоща.

Укх шера духхьашха деша боагІараш Грозненски МУС треста №7 йолча экскурсе гІоргба, къахьегама хьалашка хьожаргба.

А. КОВАЛЕНКО,
ПТУ-5 производственни дешар хьехара мастер.

Иразе берал. Л. АБДУРЗАКОВА фотоэтюд.

ДУКХА САТИЙСА ДИ

Кердача дешара шеро массаза а керда дегагІозаленаш ена ца Іеш, керда йоакхонаш яхь дешархошта, цар даьшта - ноаноашта, тхона — хьехархошта. Аз школе болх бу дуккха ха яле а, ер ди хьатІакхаьчача чІоагІа дог тохалу са.

Школе деша ягІаш, тІаккха институте, хІаьта хІанз хьехархо йолаш 1-гІа сентябре дукха безача доттагІащца вІашагІкхетарга сатувсаш хиннай со массаза а.

Тахан занятеш дІайолалу знаней Ден цІейгара. Кориԁораш хьалйизай гІоздаьннача бераша, боккхийчар. ЦІейга чІоагІа цІенхашта, бехктоккхам кхетабеш кийчвеннав массавар а. Хьехархоша шоашта могар даьд дичча бесса доагІе а, цІей сийрда хилийтара.

ЦІей деэдеш декаргда дукхадеза иллеш, школьни поэтий стихаш, бераш даькъала дувцаш доаха ловцаш. ТІаккха дІайолалургья хьалхара урок — Машара урок. Хьехархой истолашта хьалхашка хьаарабаргба тха городе эггара чІоагІагІа лоархІаш бола нах — тІемен къахьегамен ветеранаш, производстве хьалхалаттараш. Цар дувцаргда вахарах. Даьхе бахьан шоаш кхо ца беш беча балхах, ше деча гІулакха хІара гражданин бехктокхаме хиларах. ТІаккха памятникашта хьалхашка зизаш дохкаргда.

Амма цІей дІахо додаш да. Из чакхданккхара формаш тайп-тайпара хила тарлу. ХІаьта тха школе чІоагІа тІаэцаш я «Фу? Маца? Мичахьа?» яха телевикторина. Сога диллача, вІаши къамаьлаш де а творчески хьал хьакхолла а дика способ я из. Тхо долча из викторина йолаяь кхоалагІа шу да, вешта аьлча, цуй керда форма тІанийца. Знаней Денна хетаяь сай ийслагІча класса дешархошца тахан аз а чакхъяккха лерхІ из.

Мишта вІаштІехьйоаккхаргья из? Из геттара атта да. Клубах таръьча классе дІачудовл. Юккъе латт секторашта дийкъа дола стол. Пенашта уллув гІолла моттигаш я командаштеи болельщикаштеи лаьрхІа. Уж а хьехархой а берригаш цхьана ловзаш хургба. Цу сахьате хьгхул вІаши юкъера безам, сотворчество.

Ишттa, безамца дІадоладергда оаха дешара керда шу, цІей ше маларра белгала а доаккхаш.

Л. ДИДИГОВА,
Назранерча № 2 йолча юкъерча школа хьехархо.

IАСОЛТА ФЕРМА

ОЧЕРК

БАРХI-ИИС шу хьалха укхаза хиннача сага вIалла йовзаргйоацаш хунцаеннай Назрановски совхоза Наьсар-Кертера ферма. Назрановски районе хьалхле лелаеш хьайоагIа из. Дика лоархIаю цун коллектив шийтталагIа пятилетка декхарех а. ДIадахача шера хIара кхоабача Iаттагара 3285 килограмм шура яьккхай доаркаша. Итт-шийтта шу хьалха йоаккхаш хинначунца нийсйича из шозза дукхагIа я. Районе кхы цхьаькха ферма яц иззал шура яьккха.

ДукхагIча даькъе Наьсар-Кертерча ферме къахьегараш дукхача хана дениз цига болх беш хьабоагIа доаркаш, скотникаш ба. ТкъоалагIа шу да бригадири зоотехники цига ца хувцалу. Лоацца аьлча, йоккха опыт йолаш ба фермера болхлой а специалисташ а.

Малав цига барти цхьоагIои йола коллектив хьахилийтар, нийслуча халонашта духьалъотта низ дIа а кхоачийташ, наьха уйла, кхетам, барт, къахьегам вIаштIехьбаьккхар? Се укхаза хьавалехьа из хаттар аз дир совхоза директорга Дударов Батырагеи, парткома секретарага Мислауров Увайсагеи.

— Лолахоев Iасолта ва,— аьлар цар. — Болхлоша сий ду шоай бригадира. Iасолта а царех къаьста вахар долаш вац.

...Iасолта бригадиралла хьожавалехьа паччахьалкхенга шурeи дулхи дохкара планаш кхоачашъяцар фермо. ЦаIн ахи эзар килограммага дIакхоачаш мара хилацар шера хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура. Ши бIаь граммал дукхагIа хилацар дийнахьи буси хьайбашта IотIадетталу дозал. Тайп-тайпара лазараш а детталуш дукха хьайбаш тIерадувлар. КIезига дар хIара бIаь Iатта тIехьара хьакъестаду Iаьсий.

Хьайбаш чудаьхкараш лохига а долаш къаьна кхийшдар. Доакъар дIадилларца, хий моладарца, кхои нувхаши араяхарца дувзаденна балхаш кулг-кара де дезаш бар доаркаш, скотникаш. ДогIаш дийлхача, лоа деша хий даьлча хьамча иккаш тIаювхаш ца хилча дIа-юха ваха йиш йоацаш гонга кхоачаш хотта баьле хулар кови дийнахьа доахан дIаотталаь лоаттаду бешкарташи. Лоацца аьлча, денал долаш волчунга мара цхьа моллагIча сагага болх буларгболаш дацар цига хинна хьалаш.

Из бахьан долаш балхара дIабувлар доаркаш, скотникаш. Болхлой ца тоъаш халонаш лелайора ферма специалисташа. Болаш барий низ дIакхачацар зоотехнически бокъонаша дIа ма деххара шоай ханнахьа доахан детта, царна доакъар дилла, кхы тIа аша Iуналде. Цудухьа кIезига хулар царгара хьаяьккха шура, ши бIаь килограммага дIакхоачаш мара дозал долаш хилацар дулха лаьрхIа паччахьалкхенна дIателача хьайбаех дукхагIдараш. Дуккхача хана дениз шурeи дулхи дохкара планаш кхоачаш ца еш хьайоагIар совхоз. Наьсар-Кертера яр санна воча хьале нийсъеннаяр вокх юрташкара фермаш а.

Балха хьалаш хала хиларах наьха къахьегам вIаштIехьбаккха низ дIакхачацар лаьрххIа йола дешара заведенеш яьхача специалистий а. Из бахьан балхара дIабувлар. Халонашта духьалъотта, бартбола коллектив вIашагIйолла низ дIа а ца кхоачаш, балхара дIаваьннавар Наьсар-Кертерча ферма бригадир а.

Волхлой а специалисташ а ца тоъаш совхоза кулгалхой нийсбелча, ферма хьалхалаттача доаркаша Костоева Хьавас, Хамхоева ПаьтIамата, Газгиреева ШариIата, Сагова Марема, скотникаша Баркинхоев Аюпа, Могушков Султана, кхыбараша дехарду цу хана хиннача совхоза керттерча зоотехникага Муцольгов Бибердий Махьмадага (хIанз пенсе ва къахьегама ветеран) шоай ферма бригадиралла Лолахоев Iасолта хьожаве, аьнна. Из дар 1968 шера.

— Ай, начальни яр мара образовани йолаш мичав из. Техникум е институт яьккха специалист хила ма везий шоана кулгалдер, — оал Муцольгова.

Шоай болхлоша яхар, царна дезар хьаллоац цу хана Наьсар-Кертерча отделене управляющи хиннача, хIанз совхоза керттера агроном волча Бекмурзиев Махьмада Къурейша. Цо тIаккха аьннад:

— Фермана кулгалдер специалист ца хилча мегаргвац яха инструкци кхоачашъяра хьалха дIаяхача хана укхаза балха хьежабьараша фу даьд ховш мадий вай. Сона а бакъахьа хет болхлоша яхар вай дича. ХIанз акхар бригадиралла хьожаве яха Iасолта нахаца тарвала а ховш Iимерза сагва. 1957 шера дениз укх отделене кхашка дIайийна культураш лораеш, тракторни бригада заправщик волаш, укх шоай Наьсар-Кертерча ферме доаркащцеи скотникащцеи цхьана доакъар Iалашдеш хьаьнала къахьийга саг ва. Пхе шера шоашца болх беш болхлошта къаьстта дика вайзав из.

Цу юкъа Iасолтий дика аьттув баьннабар хьайбаш леладара опыт караерзае. Саго хIама хьаала ца дезаш ховш вар фу де деза шура дукхагIа яккхара, дулха лаьрхIа дараш дорстадара, доакъара кхом а беш из дикагIа дуъаргдолча тайпара дIа мишта дехнийта деза. Кхыча бесса аьлча, лаьрххIа дешар дийша веце а зоотехнически бокъонаша дIа ма деххара болхлошка хьайбашта Iунал дайта ховргдолаш хиннав Лолахоев.

Цу дерригнех ше бокхъонца кхийттача фермерча болхлоша яхача кандидатурана раьза хул керттера зоотехник. Совхоза кулгалхошта дагадеха дика хIама могаду парткомо. Цул тIехьагIа совхозе гIолла приказ тох Лолахоев бригадиралла хьожавеш.

Совхоза кулгалхоша, партийнии профсоюзнии организацеша бенна тешам лорабара, ший декхараш кхоачашдара оарцагIвоал Iасолта. «Укхаза дIаоттаве специалист ца коравоагIаш хье вайта воацилгах кхеталахьа. Болхлоша, кулгалхоша, партийни организаце доккха сий даьд хьа. Из цIаккха а диц ма далийталахь. Долийте хье визза саг воацилга халахь», яхаш дийнахьа а бус а хадданза дего хьалхадоахар цунна.

Из дар ферме болхлошта юкъе волаш а бийсанна салаIа шоай цIагIа чувеча а цунна дагалаьттар. Хадданза уйла йора Iасолта фу дича ферма балха гIулакхаш эргадаргдар-хьогI яхаш.

Лолахоев кхетадеш вар цхьан-шин шера шийна хеттача тайпара тоаденна уж дIагIоргдоацалга. ХIана аьлча, хьалъе езаш яр керда корпусаш, цIенхаштта оарцагIбовла безаш бар хьайбай Iулаш тоадара, доакъара база чIоагIъяра, кхы тIа эшараш хилийтара. Гайна е ганза уж деррига дика хIамаш шоай ферме хургхиларах тийша вар из. Цхьабакъда, эргалонаш ергйола шераш хьатIакхачарга а ца хьежаш, ферме болх бер барти цхьоагIои йола коллектив хьахилийтара нахаца беш бола болх вIаштIехьбаккха безаш вар бригадир. ТIаккха низ дикагIа дIакхоачаргбар долча кхоачамех пайда эца а паччахьалкхенна шурeи дулхи дIадалара планаш кхоачашъе а.

Лолахоев а цунца цхьана болх бе волавенна зоотехник Муталиев Iалихан а эггара хьалха оарцагIбоал шоашта эшаш бола доаркаши скотникаши лахара.

Хьаьнала къахьегаш вар, эзлел лорадеш хьавоагIар, общественни вахаре хьинаре дакъалоацар юртарча наха лоархIаши сийдеши хул. Царех вар Iасолта. Из ферма бригадиралла хьожаваьв аьнна шоашта хьахезача дика хетача дуккхача юртахоша шоайла дIа-юха дувцар:

— Паччахьалкхен рузкъана тIаккхувда безам барий никъ дIакъовлаьргбари наьха къахьегам лерттIа вIаштIехьбоаккхаргбари вахийтав совхоза кулгалхоша бригадиралла. Болх барга хьежжа алапеш а ма ийдергла доаркаша, скотникаша, кхыча болхлоша.

КIал кийле йолаш хиннад пар дувца хабараш. Хьялха дIаяхача шерашка хьайбашта во доал а деш кIезига шура йоаккхаш хиннача цхьаболча доаркаша дукха шура а йоаккхаш хьинаре къахьегарашта нийсса алапеш ийдеш хиннад. Озабезамаш а леладеш, вовзарца, везарца, е гаргалонна тIехьа даь доачача балхашта, даьд яхаш ца йоагIа нарядаш а язъеш, баь кегар хинна б из. Хьаьнала къахьегаш боахкарий шоай балхах дог эккхийташ хиннад, харцо ла а ца могаш цхьабола доаркаш балхара дIабийнаб.

Цу тайпара нийса доаца хIама дергдарех а леладайтаргдарех а вацар Лолахоев. Цох тешаш бола юртахой ферме балха боагIа. Фу ду хIаьта бригадира шоай ферма болх тоабара, эргабаккхара, нийслуча халонашта духьалъоттара, наха безаме къахьегаргдола наькъаш лахара?

Бригадира низагIа чакхйоахалургйолаш яцар механизаци юкъе а йоалаеш керда корпусаш хьалъяра, доакъара база чIоагIъяра, дикача фух дола доахан шоай Iулашта юкъе хилийтара йола проблемаш. Цу гIулакхашта оарцагIбала безаш бар совхоза кулгалхой, специалисташ, партийнни профсоюзнии организацеш.

Цхьабакъда, долаш дола доакъар хьайбаша дикагIа дуаргдолча тайпара дIадехнийтар, царна кхы тIа де деза Iунал эргадаккхийтар, лазараш ца деттадалийтара специалисташка зооветеринарни мероприятеш чакхъяхийтар бригадирах тийша дар. Из кхетадеш вар Iасолта. Цудухьа болхлошкеи специалисташкеи цу хаттараша дIа ма деххара къахьегийтилга дохаргдоаца закон хулийт бригадира. ТIачайха сагага дош оалаш вац, дегIаца эздел долаш ва Лолахоев. Безаме вела а къажа цо оалар: «Дича бакъахьа хетар, шоашта хоза а хеташ чакхдоаккх болхлоша».

Царгара уж гIулакхаш хьадехаш санна болхлошта эшарашка хьожаш хул бригадир а. Дика денача, во кхаьчача ший болхлочоа лалла дIаотт Iасолта. Транспорт яле, кхы тIа цига эшараш фуд хайя ший низ дIакхоачаш дола новкъостал ду. Йоакхо ю бригадира кхатуллача хIаманца, шоай доалахьа долча хьайбашта доакъарца болхлой Iалашбара. Кхыча бесса аьлча, вахари лелари цхьана долаш ба Лолахоев а цун фермера болхлой а.

Шоай балхах бIубенна болча доаркаша Костоева Хьавас, Сагова Марема, Темирханова Маржана, Газгиреева ШариIата, кхыбараша, шоашта юхха дIа а оттабаь, доахан детта Iомабу шоай мехкарий. Балха хьаэц ца тоъаш хинна скотникаш а. Юххера а иштта хьахул цига Iасолта керте латташ йола бартбола коллектив.

Лолахоев санна болхлошца Iимерза ва зоотехник Муталиев Iалихан а. Цун даь ханнара хила мегаш вола Iасолта къонача специалиста балха практике ца тоъари де дезари ший воIага оалаш санна, дIаоалаш, хьехар деш хьавоагIа. Шоайла чIоагIа барттайнеи са-хьа аьнна доацаши къахьег бригадира а зоотехника а.

Духхьал къахьегача сага фактора лоархIам лакхбарах, болхлоша безамегIа къахьегаргдолча тайпара цар шоай болх вIаштIехьбаккхарах, доаркаштеи скотникаштеи юкъе шерра социалистически яхь яржаргйола хьалаш хилийтарах низ дIакхоач нийслагIчеи иттлагIчеи пятилеткай шерашка хIара кхоабача Iаттагара 400 — 500 килограмм шура дукхагIа яккха.

ИттлагIча пятилетка тIехьарча шерашка хьайбай боахаме эргалонаш ергйола наькъаш леха оарцагIбоал совхоза кулгалхой, партийнни профсоюзнии организацеш. Цар шоай низаш тIадерзаду цехови хьисапе хьайбаш леладелга вIаштIехьдаккхара. Хьалъе йолаю керда корпусаш, болхлоша культурно-салаIаран цар бытовой хьашташ кхоачашдаран лаьрхIа цIеноша, кхы дукха объекташ.

Совхоза кулгалхоша йоакхо ю люцерна, рапс, хьажкIаш, кхы гайпа хьаьнеи дукхеи доакъар луш йола культураш тIайола кхаш дукхагIа хилийтара, из кийчду цехаш хьалъяра, шоай Iулашка дикача фух дола доахан хилийтара. Кхыча бесса аьлча, цIенхаштта оарцагIбоал шоай хьайбай боахам дегIабоалабара, паччахьалкхенна шурeи дулхи дIадалара планаш тешшаме кхоачашъяйтаргйола мероприятеш чакхъяхара.

Уж боккха лоархIам болаш дола гIулакхаш бокхъонца чакхдоах цар цхьайтталагIча пятилетка шерашка. Шура алсамъяккхара мел эша хьалаш долаш хул Наьсар-Кертера а кхыча юрташкара а совхоза фермаш. 1968 шера бригадиралла хьожаваьча хана Iасолтийна дага мел даьхна гIулакхаш кхоачашду совхоза кулгалхоша, парткомо, профкомо.

Шоай йоакхо ярга хьежжа беркате къахьег совхоза массе а фермай доаркаша, скотникаша, Iаьсий леладераша. Цхьа бутт, квартал, шу дIадахийтац шурeи дулхи дохкара планаш дикка тIехкхоачаш ца еш. Иштта, 1986 шера планагIа дIадала доагIар 600 тонн долаш дулх дIаденнад 725 тонн, хIаьта шура — 3000 тонн, план 2900 йолаш. 400 килограммага дIакхоачаш дозал долаш да дулха лаьрхIа совхозо паччахьалкхенна дIачутела хьайбаш а. Хьалха дIателаш хиннарашца нийсдича уж шозза дозал дукхагIа долаш да. ХIара кхоабача Iаттагара 2683 килограмм шура яьккхай. НийслагIчеи иттлагIчеи пятилеткай шерашка йоаккхаш хинначунца нийсйича из цхьа эзар килограмм дукхагIа хинна Iац.

Уж толамаш доахача къаьстта белгалъяьннай Наьсар-Кертерча ферма коллектив. Совхозе гIолла яьккхачунца нийсйича хIара кхоабача Iаттагара 602 килограмм е 22 процент шура дукхагIа яьккхай дIадахача шера цун доаркаша. ХIара бIаь Iатта тIехьара 85 Iаса хьакъоастадаьд цар. Бригадни подрядагIа къахьегаш ба ферма болхлой.

Доаркашта юкъе яьржача социалистически яхье эггара хьинарегIа къахьег Къахьегама Сийлен III степена ордени ВДНХ дошо медали лелаеча Темирханова Маржана. План 2200 килограмм йолаш ше хьожача хIара Iаттагара 4850 килограмм шура яьккхай цо. Иштта дукха шура йоахаш къахьийгад Маржана хьалха дIаяхача шерашка а. Яхье шоллагIа моттиг хьожаьй 4106 килограмм яьккхача Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Сагова Марема. Цар санна хьинаре къахьег Шаулиева Хьавас, Муцольгова Курбикас, Газгиреева Тамаре, Хамхоева ПаьтIамата, кхыбараша.

Зоотехнически бокъонаша дIа ма деххара хьайбашта доал ду скотникаша Баркинхоев Аюпа, Могушков Султана, Дзейтов Асхьаба, Могушков Хьаммурада, Шанхоев Саламхана, кхыбараша.

Хьайбай боахам дегIабоалабеча доккхий хIамаш карагIдувлаш дуккхача шерашка хьинаре къахьегарах Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама заслуженни болхло яха сийлен цIи еннай Лолахоев Бибердий Iасолтана.

Наьсар-Кертерча наха а сий ду мехка Кхачан программа кхоачашъеча толамаш доахаш къахьегача шоай ферма болхлой. Цар шоай юрта Совета депутаталла хержаб I. Лолахоев, М. Темирханова, Ш. Газгиреева, Хь. Костоева, П. Хамхоева, М. Сагова, Т. Газгиреева. Бригадира а цун болхлоша а дика кхоачашду шоай общественни декхараш.

Iасолтан цун цIенненас Матусен пхи бер хьалкхедаьд. Руслани Iаьлеи Советски Эскаре гIулакх а даь цIабаьхкачул тIехьагIа «Назрановский» совхозе балха эттаб. Шаккхе а шофер ва.

— Шоай да санна къахьегара тIера ба къонгаш а. Грузовикаш лораеш лелаю хан-ханнахьа технически гIулакх ду. Цудухьа массе хана болх беш а хул цар машинаш, — йоах совхоза керттерча инженера Барханоев Iалихана.

КIал кIийле йолаш да цо яхар. Совхоза коммунисташа КПСС членалла дIайийцав шоай дикагIвола шофер Лолахоев Iаьла. Цунца нийсвала гIерташ къахьегаш ва Руслан а.

Хоза хьал а кхийна шошоай къахьегамеи вахареи моттигаш хьалехай мехкараша Хьавас, Заремас, Маккас.

Лолахоев Iасолтас кулгалдеча болхлоша укх шера а тIехкхоачашъю шура яккхареи из паччахьалкхенна дIаялареи планаш. Шоай низ дIакхоачар ду цар Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара цIей доккхийча толамашца дездара.

Нийса хургдац деррига гIулакхаш цига дика дIадолх аьлча. ДIадахача шера хIара бIаь Iатта тIехьара 85 Iаса хьакъоастадаьд. Наьсар-Кертера яр санна хьалхалаттача ферме уж дукхагIа хила доагIа. Из кхетадеш ва бригадир а специалисташ а.

— Укх шера хIара кхоабача Iаттагара 3500 килограмм шура яккха, хIара бIаь Iатта тIехьара 90 Iаса хьакъоастаде лерхIаш да тхо, йоах Лолахоева.

ХIанзалца аьннача дош долаш хьаенай цо кулгалду коллектив. Кхоачашдергда, аьнна, хет укх наькъа тIаийца декхар а.

— Къаьна а долаш шура кIезига луш дола доахан тхоай Iулашта юкъера дIадоахаргда оаха, — шоаш делерхIарех дувц сона Iасолтас. — Цар когаметта дIаоттадергда тхоай совхозе хьалкхедаьча шинарех хьахинна дикача фух дола доахан. Йоакхо ергья кхы тIа хьайбаш дикагIа кхабара. Хьалхалаттача доаркай скотникийн балха опытах ма боаггIара пайда эцара.

Тешаме да бригадира яхар. 3500 килограмм шура яккха йиш хулийташ дола хьалаш вIаштIехьдаьхад ферме совхоза администрацеи партийни организацеи. Иштта, укх шера дахкаргдолаш да шоай Iаьсех хьалкхедайта диъ бIаь шинар. Аьлтий-Юртарча ферме хьалъяьй барда кийчбу цех, доакъара база тешшаме чIоагIъяра дика шердаьд тайп-тайпара баьпаши доакъара свеклаши тIайола кхаш. Уж дерригаш а дIаденнад шоай гIулакх дика довзаш болча коллективни подрядагIа къахьегача механизаторашка.

1968 шера Наьсар-Кертерча ферма болхлоша шоашта вовзаш а хьаштдолаш а хинна Лолахоев бригадиралла харжарах, цун кандидатура совхоза кулгалхошеи партийни организацеи хьаллацарах доккха беркат даьннад. ХIаьта болхлоша шийна бенна тешам боабаьбац Iасолта а.

С. АУШЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

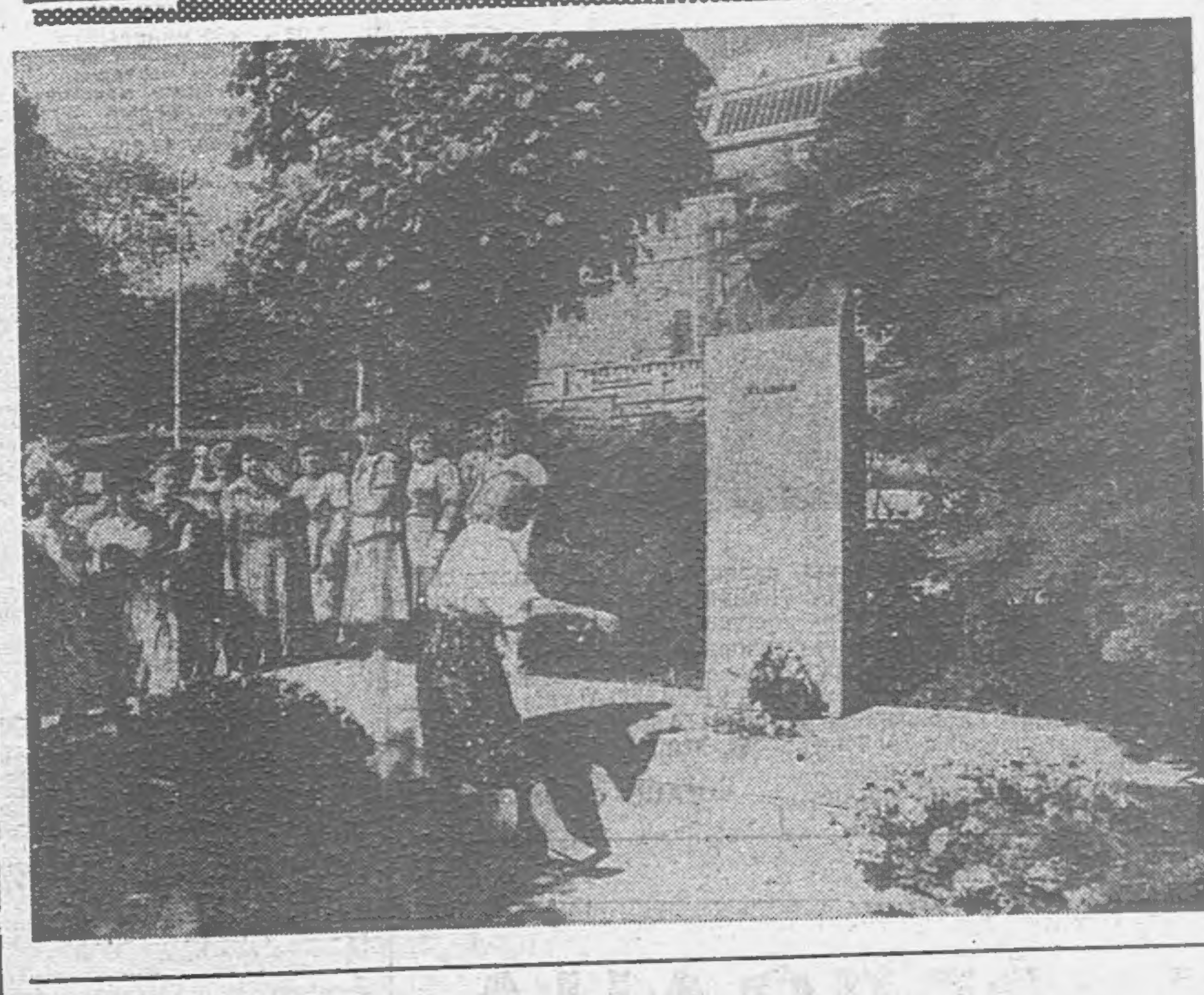

ФИНЛЯНДЕ ЛЕНИНСКИ МОТТИГАШКА ГIОЛЛА

Къонача Советски паччахьалкхен эггара хьалхарча арахьара политически актех яр 1917 шера 31 декабре В. И. Ленина кулг яздаь Финлянди ший лоIамера паччахьалкхе лоархIаш дола декрет.

Финляндера ленински моттигаш — уж Хельсинки, Тампере, Торнио, Лахти, Котке, Турку. Цу городашка хIанз а тIехьа йолаш я Ленин чу хинна дукха зданеш. Ерригa ленински дагалоацама моттигаш хоза Iунал а деш лелаю фински новкъосташа. ХIаьта машареи дика лоалахал леладараи йола ленински идеяш СССР-еи Финляндски Республикан вIаши леладеча гIулакхашца леррагIа вахаре кхоачашъеш я, цунах тахан машаре цхьана бахара образец лоархI.

СУРТА ТIА: советски туристаш Турку яхача города Пуолаланмяки гувна тIа В. И. Ленина памятника хьалхашка зизаш дохкаш ба.

Г. КАЛАЧЬЯНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

СОЦИАЛИЗМИ МАШАРИ ВIАШАГIКЪАСТАРГДАЦ

ВIашагIкхийттача Къамий Организацеи Дерригдунеи Машара Советеи решенегIа 1 сентябре дезду Дерригдунен машара ди. Из нийсдаь да 72 паччахьалкхе юкъе а йоагIаш шоллагIа дунен гIом болабеннача ханаца. Йоккхача халонца котало яьккхар 55 миллион саг, цу даькъе 20 миллион совгIа саг советски нах а болаш, боабаьча цу тIем тIа германски фашизми японски милитаризми эша а еш.

ШоллагIча дунен тIемеи цул тIехьагIарча ханеи урокаша адамленга дагалоаттадайт машар ше шегIа хьахулаш боацилга. Из бахьан долаш къовсам лоаттабе безалга. Из къаьстта лоархIаме да хIанз, деррига адамаш шоаш доврхилара е шоаш дийча дусаргхилара проблема къовстае езача эттача хана. Ховшма дий ядерно-космически заман трагически парадоксех цаI, Iалама низашта доаллара Iалаьмате боккха низ кара а бена деррига дуне хIалакде тарлуча дIатIаэтта хиларах латтилга. ХIанз латташ долча дунен халкъашта юкъерча гIулакхаша дIа ца яккхарал совгIа цIаьхха валара кризис тIаоттар кхерам болча кхоачаду гIулакх.

Ядерно-космически заман реальносташа чIоаггIа дIадех дунен халкъашта юкъерчеи паччахьалкхенашта юкъерчеи гIулакхашка овлангара перестройка елга, ядерни катастрофа кхерам дIабаккханза баргбоацаш хиларца уж нийсъелга. Из мишта де деза яхача хаттара дола жоп деннад нийсхоин кхераме боацачеи машара керда политически концепци хьалхаьккхача а принципиальни йола «дунен халкъашта юкъера деррига чулоацача система лардаш» белгалъяь а йолча КПСС XXVII съездо. Из программа кхоачашъеш беш бола болх ший боарамашка а характерга а диллача дерригача дунен тIа дезде кийчлуш дола 70 шу дузаш йолча Октябрьски революцена сийлахь-доккха карагIдаьннараш таханарча хьалашка дIахо хьош хилар санна лархIа боагIаш ба.

«Россерча социалистически революце, — язду дунен халкъашта юкъерча болхлой болама вовзаш волча деятела С. Есихара (Япони), — дуненна белгалбаьб социально-экономически дегIаахара, саго саг воацаварах мукъайола общество хьалъяра керда никъ. Октябра лувкхеро тахан а вай планета тIа бахача миллионаш болча наьха дегашка хьалхьоаю дикагIйолча кхоаненга догдоахилга, тIемаш доацаш, ядерни герз доацаш болча машарга догдоахилга. Цхьабараша Ленина даьхенах боарам боацаш доккхал ду, цар цунцара безам совбувл, вожаш эгIазкхувл, бе-башха ца хеташ болаш бац. Долче, шун хьокхам майра а революционни а ба, хьалха хиннача исторически стереотипех дIакхеташ бац из, хIаьта цудухьа догдахара никъ сийрда боах цо».

Сийлахь-боккхача Октябра сердало халкъашта машарга а кхерамзленга а бода никъ сийрда боахаш я. Цун сердалагIа къаьгта гу шоллагIча дунен тIема трагеди яйна ца Iеш, дуне дегIадоаладара лоархIаме низ хинна дIаэтта йола дунен социализма система фашизман милитаризман гаргаш къагъеш хьахилар, исторе бокъонца бакъдола хIама. Социализма мехкашка кхоач дунен промышленни продукце 40 процент совгIа яр. Цу цхьан ханна экономически дегIаахара темпашка диллача социалистически содружество дегIадаьхкача капиталистически мехкел хьалха а я. 1981—1985 шерашка содружества мехкаша шоай къаман доходи промышленни продукце боарами лакхбаьб 18 процент, хIаьта юртбоахама продукци — 11 процент. Уж дегIаахара темпаш цкъан ахаззеи лакхагIа я капиталистически паччахьалкхенийчарел.

ГIалаташ дувлийтари гIулакхаш гIоал дахари бахьан долаш дукха ха йоацца ходала доладенна хинна экономически дегIаухилга лаьгIдалар толаме дIадоалаш латт, вай мохк ший дегIаахара качественно кердача этапа тIа балар хьа а хьокхаш ерригача общественни отношенешка овлангара перестройка еш латтача хана. Дерригача дунен тIа из революционни процесс лоархI Октябра наькъагIа советски общество толаме хьалхашкахьа йодаш хилара дола къаьгта тешал санна.

Кхыча социалистически мехкашца цхьана деррига чулоацаш йола дунен халкъашта юкъерча кхерамзлен система хьаяра тIехьа ший масштабашка диллача цIаккха ца хиннача тайпара бола къовсам хIанз дIа а боаржабеш, вай цIаьхха воай теркам тIаберзабу ший хана радикальни йола нийсача демократически машара концепци Октябра хьалхарча деношка шийга гIолла дIакхайкадаь йолча машара хьакъехьарча ленински Декрета. ХIаьта тахан а вай мохк тIекъа ба ший чулоацамга диллача революционни йолча кхерамзлен философена, машаре цхьана дахарах дунен халкъашта юкъерча гIулакхий эггара лакхера йола универсальни принцип е вай, йоах.

Машарах йола Декрет а санна, массанена йола вай кхерамзлен программа правительствашта йоагIаш хинна ца Iеш, халкъашта а йоагIаш я. Из кийчъяра дош оттадир Советски Союзои социалистически мехкий группои 1986 шера ООН Генеральни Ассамблея 41-ча сессе дувцийта. Генеральни Ассамблея могайир деррига чулоацаш йолча дунен халкъашта юкъерча кхерамзлени машареи концепци, хIаьта из Нью-Йорке 15 сентябре хьаелларгйолча 42-ча сессе дIахо ювцара тIехьа а хилар.

Планета тIарча машар безаш долча низаша чIоагIа дика лоархI вай мохк, шоллагIа эзар шераш чакхлоаллаш сел чIоагIа ира эттa йола дунен халкъашта юкъерча политика лоархIаме проблемаш къестаяра ленински традиции ленински новаторстваи.

ДЕГIААХАРА ГЕРЗАШ ДIАДАХАР

Цхьан хана цхьа поручик хиннав йоах ше гIа нийса боах, ерригача рота гIа харцахьа боах, яхаш. Поручика тара да тахан духхьал шоаш нийса я ала гIерташ йола ВIашагIкхийтта Штаташ герзаш дIадахараи дегIаахараи юкъерча бувзама хьакъехьарча дунен халкъашта юкъерча конференцена бойкот а кхайкаеш, цига дакъа лоацаш болча 140 мехко лаьца никъ харцахьа а лоархIаш.

Конференцена юкъе дакъа лапа ца тугаш юхаяьннай Вашингтон, герзаш дIадахараи дегIаахараи юкъе бувзам гуш яц ше аьнна бахьан а даьккха. Из ца гуш хилар цхьа бахьан доацаш дац. Шоашта ховшше а бIаргаго лац США-на дегIадоагIача мехкий триллионни декхараи тIеххьарча итт шера США-с тIема кийчонга дIаухийтача триллион доллар совгIа долча ахчанеи юкъера бувзам санна дола бокъонца бакъдар. Декхарий чотагIа алхха хIара шера цхьан Бразилера хьадоагIачох кхоачам хургбар хIанзарча масштабашка диллача СОИ тайпарча шин программана финансировани елга Iалащде.

Лаьттан тIа бахача нахах диъ дакъа дича кхо дакъа бараш текха баргбоаца декхар доаллаш хилча, паччахьалкхений дукха йоккха йоаца группа деррига долаш болча ростовщиний хьисапе а болаш хьал эттача, из экономически дунен халкъашта юкъереи кхерамзле Iалашъяро дIадехараштa овлангара духьала хинна ца Iеш, цIендхаштта социально-политически кегараш хилар кхерам болаш а хIама да.

ДегIадоагIача мехкий экономика къеча хьалтIа кхаьча хилар юкъарчал доацаш дувзаденна да дунен халкъашта юкъерча кхерамзлен система чIоагIъелга Iалашдарца, хIаьта из а ший аргIагIа герзаш дIадахарца мара хила йиш йолаш хIама дац. Цудухьа укхаза хила доагIаш да, «дегIаахара меттел герзаш Iоадар» яхача милитаризма принципана духьала кхы порядок оттае йоагIа — «дегIаахара герзаш дIадахар». Советски Союзи кхыдола социалистически мехкаши чIоаггIа тIехьа да герзашта доазув оттадараи уж кIезигдараи хIара деш мел дар, ядерни кхычеи герзех халкъаш мукъадахара наькъагIа боаккха хIара гIа царна дукхагIа кхерамзле ена ца Iеш, наьха вахара хьал тоадара дукхагIа средстваш дIахьожае таро луш а хилийтара.

24 августа Нью-Йорке хьайийлла герзаш дIадахараи дегIаахараи вIаши юкъерча бувзамах йола конференци ший болх беш я из проблема ювцара аьттув болаш йолча хана — хиланза даргдоацари йолаш йола таронаши вIаши нийсъеннача хана. ХIанз реальни перспектива белгалъяьннай «шолхача глобальни нула» хьакъехьа, вешта аьлча шинна а классагIа йола ядерни ракеташ — гаьна кхетар юкъерча боараме дараши оперативно-тактически яраши цIенъяь дIаяхара хьакъехьа соглашени яра. Исторически таро йолаш я. Из карара ялийтар доккха гIалат хургдар.

Конференце дакъалоацараша чIоаггIа раьза болаш тIаийцар царга КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева даь кхайкарали социалистически мехкий «дегIаахара герзаш дIадахар» яха коллективни меморандуми. Цар хаьдда хьаллоац цу гIулакха ООН доазонашка дунен халкъашта юкъера фонд вIашагIйоллара хьакъехьара предложени, цига вIашагIкхета тарлора бедала, доагора, материалий, оборудоване хьисапе ресурсаш, транспортни а кхыйола а средстваш, кхачан, технологей, технически, кхыча гIулакхий, дунен халкъашта юкъерча рынка маьхашца лаьрхIа а финансови взносий тайпара а.

Советски Союзах аьлча, конференце дакъа лоацарашка М. С. Горбачева даьча кхайкарал тIа аьннача тайпара, вай мехко цига дика дакъа лоацаргхиларгеи хьаллоацаргхиларгеи дог даха йиш я цар.

Геннадий ШИШКИН.
(ТАСС).

ФРГ ирагIдола социальни лазар— дуккха нах хьабе болх боацаш хилар

Къахьегама дешаех йолча Федеральни ведомства тIеххьарча официальни даннех Федеративни Республике 2,5 миллионага кхоачаш официально регистраци яь хьабе болх боацараш ба. Къахьегама рынкера хьал дикагIча оагIорахьа хувцалуш латт яхаш Iаьдало дувцачоа духьала мехка моллагIа болх бара пайдана а болаш хьабе болх боацаш лелачар боарам 10 процент хул. Духхьал карарча шера хьалхарча бетташка нах балха увттабара йолча ведомствашта хьалхашкара йIаьхха очередаш кхы тIа 837 эзар саго хьалйизар (сурта тIа)

Къаьстта кхераме да «совболча наьха» арми дукхагIа хулаш латташ хилар. Кагирхошта юкъе 25 шерага кхачанза вола 600 эзар саг цIаккха деш хIама а доацаш вагIа везача эттав.

ТАСС фотохроника.

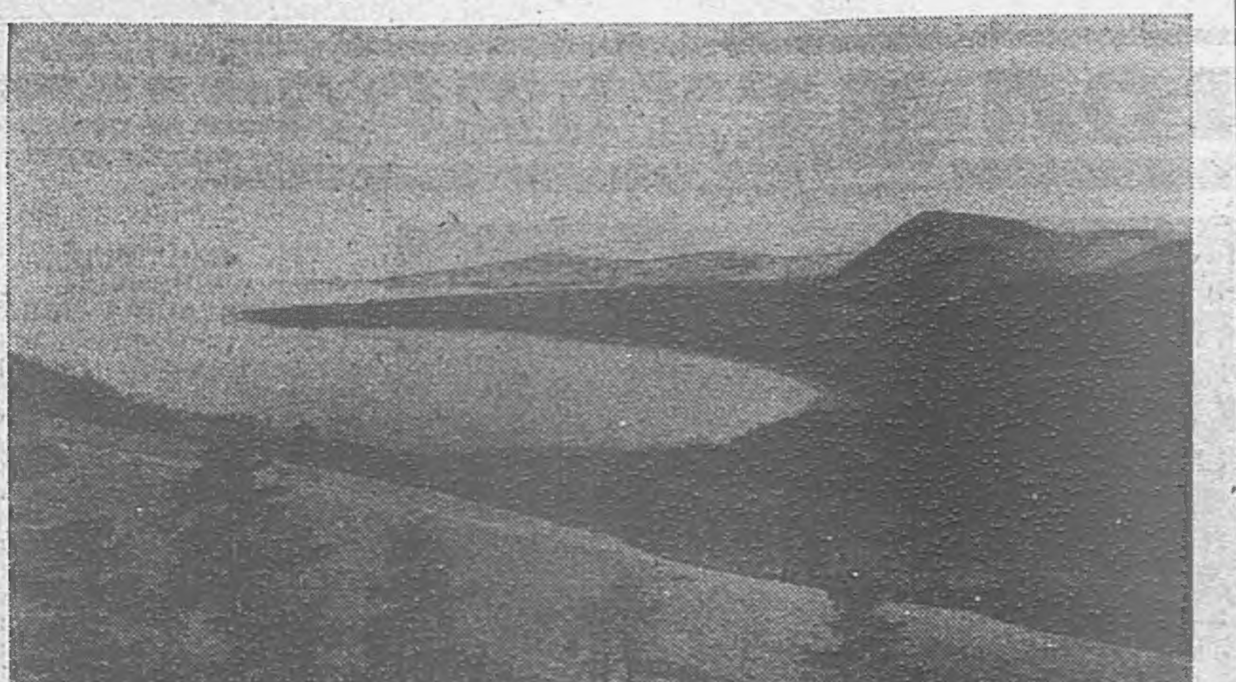

БУРЯТСКИ АССР. Байкала кхел тахан дуккхачарна дагайоал. Iама проблемашта юстара бисабац из лорабу къонабараш а. Ялх шу да Северо-Байкальск яхача бамовски городе Iалам лорадерий комсомольско-кагирхой отрядо болх бу. Города къонача гIишлонхоша, дешархоша пропагандистски а оперативни а болх бу. Гонахьара Iалам лорадара нормаш телхасча производственни подразделеней кулгалхой сатийна багIа битац общественни Iалам лорадераша. ТIеххьарча шерашка районе хьинаре шоай декхар кхоачашдеш я пионерски «баьццарей» «сийнен» патрулаш. Байкальски яхача юртара бераш Слюдянски Iамашка школьни заказник а яь цига тIахьожам лоаттабеш да.

СУРТА ТIА: ше мо кхы доаца Байкала Iалам.

В. МАТВИЕВСКЕ сурт.

ТАСС Фотохроника.

Исторе оагIош

ДИЦЛУРГДОАЦА ДЕНОШ

КРЫМ МУКЪАЯЬККХАЧА ДИЙНАХЬА

1944 шера Крым фашистски гIаьрахоех мукъайоккхаш дакъа лаьцача денз цига кхы хила вIаштIехьдаьннадацар са. ХIаьта хIанз дукха ха йоацаш сона райсобеса болхлоша Евпаторе дарба де ваха санаторни путевка елар. Цунца шовзткъеи кхоъ шу хьалха Къаьсттача Приморски эскара 11-ча гвордейски стрелкови корпусаца айса немецко-фашистски бIу бохабеш дакъа лаьцача Крыме ваха таро хилар са. Цунах дувца а сайна къувлачох шуца дагавала а безам бар са.

Аз цига лаьттача тIемах лаьца дувцаргдац. Цох кепайоазон тIа дукха дийцад. Лоацца цхьан денах — 1944 шера 12 маях — Крыме лаьттача тIема тIеххьарча денах дувцаргда аз. Вай эскара доакъоша немецко-фашистски гIаьрахой бахеи бален моттиг йоацаш герг а баь фордал чу а ахийтар, хьакара а боалабир. Херсонера лакхача берда тIара форда оагIорахьара шоашта новкъостал дар дог доахаш хинна немецки ши инарал а каравоалавир.

Херсонес яхача мыса йистера форда оагIув байнача наха, говраша, тайп-тайпарча хIамаша кIайлабаькхабар. Уж деррига декъий хала хи чура хьа а даьха лаьттах дехкар оаха цунах эпидеми хьалхьар кхераш.

Херсонес яха хоза мыс тIом чакхбаьнначул тIехьагIа трофейни хIамашца хьалйизаяр. МугIарех виъ-виъ саг а латташ Балаклаве бодача новкъа яьнна кара боалабаьча немций колонна дукха километраш йIаьха яр. Советски наха мах баь варгвоацаш зе даь, царга хало Iовшийта уж кура тIемахой, кортош Iочу а дахийта эгIазлонца бIаргIаш а къерзадеш болхар. Уж накъабоахаш бар цар «шоай» лоархIаш хинна румынаш.

Крым 35 дийнахьа мукъаяьккхар. Цига мостагIчун 12 дивизи йохайир, 62 эзар гаргга салтеи эпсари, дукха тIема техника карайоалайир. Крымски операци — из цу тIем тIа цIи хезача операцех я.

ХIанз военоначальникаша, мугIарера тIемахоша яздаь дагалоацамаш дийшачул тIехьагIа дукха хов вайна дукхача хана денз массе а тайпара кийч а яь 1944 шера бIаьстий чакхъяьккхача Крымски операцех. Приморски эскареи 4-ча Украински фронтеи тIема доакъошта кулгалдеш бар маршалаш К. Е. Ворошилов, А. М. Василевский. Фу ховра тхона, салташта цу хана? Окопаш, блиндажаш, массаза топаш еттар... Дуккхачар вахар дIа а кхухьаш беш тIом бар. ХIаьта салтий амар кхоачашдеш бар. Са ноахала доаггIача тайпара сийленца кхоачашдир Даьхен хьалхашкара шийй къонгий декхар. Тха тIехье тхоах бехк а баккха йиш йолаш яц. ХIана аьлча геттара къона долаш практически деррига тIем тIа а даха тхоашта могар даьд оаха моастагI вохаве гIерташ. ХIаьта дуккхабараш шоай са ца кходеш байнаб таханара вахар бахьан долаш, къаьстта шовзткъеи цхьоалагIча, шовзткъеи шоллагIча шерашка. Иштта дукха цIий Iодохийташ бола тIом цIаккха а хиннабац. Из хилалехьа кхоъ-ах бIаь шу хьалха денз деррига европейски мехкаша даьча деррига тIемашка иззал мара нах боабаьбац.

ТIом — миллионий кхел оал вай. Вешта тIом — миллионаш хьахиннача цхьаццане кхел. Симферопольски шоссе ялхлагIча километре Сийлахь-боккхача Даймехка тIема вежарий кашамаш. Цига цхьа бIаь вежарий дуккха цхьана дIабехкаи бIаьннел совгIа цхьацца волаш бехкаи кашамаш да. Укхаза эрсий лаьтто тIайицар ханал хьалха байна цIецар, денал дола къонгаш. Царех дуккхачар дезалаш а бацар, лакха посташ а яцар. Уж къонабар, вахар дIа мара доладаьдацар цар. Эггара дезагIа дола из цар кхо ца деш дIа а делар.

Къаеннача кхалсаго елха а елхаш обелиска хьалхашка зизаш дохкаш бIаргадайча сона чIоагIа бохам баьлар. Из хано букара ерзаяь яцар. Деррига а дицлу, цхьабакъда цIаккха а бицлургбац шоай вахарца вай тахане лораяьраш. Из тIем тIара цIа ца боагIаш бисарех бола дагалоацам ба.

ДИ ДИКА ХИЛДА ХЬА, СЕВАСТОПОЛЬ!

Экскурсионни группа Севастопола гарга кхоачача хана са дог деттадала доладелар. Документашка хьежачул тIехьагIа тхо турпалерча лаьтта да. 1783 июне хьаяьча цу городах «Севастопель» аьнна цIи тиллай. Из гречески метталара даькхача сий дола, ше мо кхы йоацар яхалга да. Из город дегIайоалаеш дукха къахьийгад цIи хезача адмиралаша Ф. Ф. Ушакова, М. П. Лазарева, В. А. Корнилова, П. С. Нахимова иштта кхычар. Аз дукха дийшад цун турпалерча кхелах, 1855 шера, 1920 шерей 1941—1942 шерашкеи цо моастагIашта дукъала лоаттаьча оборонах. Сона дика дагайоагIа Севастополь 1944 шера 9 мае мукъаяьккхачул тIехьагIа. Севастопола юххера гитлеровций юха духьала оттара йола чIоагIаленаш кхаь дийнахьа йохайир. (Фашисташа 1941 — 1942 шш. город хьалаца ца могаш 250 ди даьккхар).

Город еррига йохаяьяр, бахача нахах бIаргагуш саг вацар (тIом болабалехье уж 112 эзар вар).

Миштай из хIанз?

Город-турпал ший хозалца, ший шерача, цIенача улицашца, проспекташца, бульварашца, скверашца цецвоаккхаш хоза я. Город чIоагIа тоаяьй, иштта цIена хиларца белгала я. Из — йийллача сигален кIалхара музей. Музеяши памятникаши укхаза эзарнел совгIа да. Царех цхьаннех лоацца дувца безам бар са. Из — «1944 шера 7 мае штурм яь «Сапун-лоам» яха диорама. Из 1959 шера 4 ноябре хьайийллар. Цу хана денз цунга хьежав ткъо миллион гаргга саг. Цецвоккхаш йоккха я из: 5,5 метр лакхеи 25,5 метр шерен полотно, юкъара майда 83 кв. метр йола предметни план. Хозача полотно тIа Сапун-лоам хьабоаккхаш моастагIчун тIехьара чIоагIале йохаеш дакъа лаьцача наьха куц-сибат да. Предметни планаи хьожача майдана юкъера бархI метр хьалъюз цу хана снарядаша, бомбаща йохаяьча бесса кхы саго кулг ца тохаш йитача моттиго, шоаш хиннача тайпара а моастагIчун блиндажаш, траншеяш, иштта укхаза улл трофейни герз, осколок, гильзаш. Диарама — из хIанзарча искусства батальни живописа эггара йоккхагIйола произведени хинна Iац. Из лакхача патриотически уйлай низ бола хьаст. Сийлахь-боккхача Даймехка тIема турпалерча гIулакхашта хетадаь тIехдика художественни памятник. Приморски эскара тIемахоша 1944 шера Сапун-лоам тIа хьаяьча Сийлен обелиска юхе я Даим йоага цIи. Обелиска юхе латташ аз уйла йир: малагIча математически законаца лархIа йиш я тIема а машара а мах байзача наьха бала, аьнна. МалагIча таразаца оза йиш я Коталон сийле? Вай Коталоно цун бIаьшаренашка вахар лургдола цхьа ший тайпара цIей да.

ДАИМ ЙОАГА ЦIИ

Со Евпаторе, Симферополе, Севастополе Даим йоага цIераш йолча хилар. Массанахьа а дукха нах бIаргабайра сона. Уж зизаш дахьаш боагIа цига. Даим йоагача цIера ало нах магнито санна тIаувз: хIаранена цига дагадоха хIама да. Инст ца хулаш цу юхе йоккхача минута тIом чакхбаьнначул тIехьарча шовзткъеи шин шера вайна ма хетта дIоахдаь даланза долча вахара.

22 июнь. Евпаторерча Даим йоагача цIера юхе сатем латт. ХьатIаух нах, цар гора увтташ шоай бе йоахка цIе гвоздикай курсаш Iоехк. ХьатIабоагIа пионераш. Царех цхьанне шортта стихаш еш. Хьахоз тIеххьара ши мугI:

...Кхыбараш лорабар духьа.

Шоай вахар кходанзар цар.

Юстаро йист ца хулаш латт наькха тIа ордений, медалий йоккха планка йоаллаш вола полковник. Къамаьл деш да цун бIаргаш. Дешашца дIаоалалургдоацар дукха да цар чу. Со цунна дIатIавода. Шийга со цхьа хIама хатта воалалга кхетадаьча цо, шортта аьлар: «Са берашка ала безам хиннабар хIара ден, хIара сахьата, хIара минута хам белаш. Мах баь варгвоацаш ма еза я уж! аьнна.»

Цу хана дега хиннача човнаша деш дола лазар ханна а вахара а эшалац. Дуккхадар дицлу. Цхьабакъда, 1418 дийн бийсеи дицлургдац. Цхьабола къона нах тIемах лаьца дувцачунга ладувгIа безам болаш хилац. Аз е мугIараш язду къона, унахцIена болчарна шоай Даьхен кхела хьалхашкара бохктохкам дагабохийтар духьа.

Массаза вахаргволаш цхьаккха а кхеллавац укх лаьтта. ХIанз вай тIемах лаьца ветерана дувцачунга ладувгIа йиш я. Цхьабакъда нах дIаух. Иштта, мишта ера а ца ховш, хьатIаоттаргъя цар оаз цхьанена а хозаргйоаца ха а. Уж нах гешаш, доакъашхой хиннар тIакхувча тIехьенна дIадовзийтара лорадар чIоагIа лоархIаме гIулакх да. ХIанз хьаьча тIемеи къахьегамеи советаша из болх дIаболабаьб. Царна новкъостал де деза партийни организацеша, общественноста, школаша.

М. ФРОЛОВ,
ТIемеи къахьегамеи ветеран.

ТЕЛЕПРОГРАММА

1 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА
ЗНАНЕЙ ДИ

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Берашта оазхарех». Ленинградера передача.
9.05 — «ТIоми машари». Художественни фильм. 2-гIа сери. «Наташа Ростова».
10.40, 16.00, 17.20 — «Кердадараш».
16.15 — «Санъердаме старташ».
17.00 — СССР-ера Инде фестиваль. ДIалохх Читти Бабус.
17.25 — «Бокхача тIема тIеххьара тата». Документальни фильма премьера.
17.45 — «Иллега безамца». Илли оал Н. Сохадзе.
18.10 — «Поэзе минуташ».
18.15 — «Тахан — знаней Ди».
18.45, 22.50 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революци 70 шу дузаш. «Советски Киргизи». Киргизски телевидене программа.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Яйга атлетика. Дунен чемпионат. Италера трансляци.
23.05 — Французски эстрадан артистий концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Агропром... и агропром». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Географи. 7-гIа класс. Географин халкъа бозхами.
9.05, 13.15 — Французски мотт. Довзийтара передача.
10.05 — Iилма - довзийтара фильмаш: «Мальчишки, скорость и мечта», «Фильм необычной судьбы».
10.35, 11.40 — Информатикан вычислительни техникан лардаш.
11.05 — «Эрсий къамаьл».
12.10 — «Батальоны просят огня». Телевизионни художественни фильм. 1-гIа сери.
13.45 — А. С. Макаренко — педагог, издахо, гражданин.
14.35 — «Кердадараш».
17.40 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
17.45 — «Халхаювла Павлова Напя». Телевизионни фильм.
18.05 — «Дунен халкъашта юкъера хьал» (нохчий меттала).
18.20 — Киножурнал.
18.30 — Тахан — знаней Ди НГIАССР просвещене министра заместителя Л. А. Татиевай выступлени (гIалгIай меттала).
18.45 — «Знанеш лаха долх вай...».
19.15 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.30 — Хьехархошта лаьрхIа концерт.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Знаней Денга. «XXI ча бIаьшеренгара экспедици».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Батальоны просят огня». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери.
23.00 — Волейбол. В. И. Савина сийна хетаяь дунен халкъашта юкъера турнир. МаIа нах. Таллинера передача.
23.30 — «Кердадараш».

2 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». Телевизионни дукха сереш йола фильм. «ХьатIанхьчар 1917». 1-гIа фильм. «Йолаш я ишта парти».
9.40 — «Дийна Iалам».
10.40, 16.00, 17.25, 19.45 — «Кердадараш».
16.15 — Халхаювлаш я РСФСР заслуженни артистка Е. Евтеева.
16.15 — «Кхел». Телевизионни документальни фильма премьера.
17.30 — «Массаза а малх хилба!». 2-гIа Ерригсоюзни самодеятельни творчества фестиваль (Эстонски ССР).
18.15 — «Вай беш».
18.45, 22.50 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Леди и джентельмены». Бонххийчарна мультфильмаш. (Молдави).
19.10 — «Дунен кагирхойн».
19.55 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». Телевизионни фильм. «ХьатIадера 1917». 1-гIа фильм. «Йолаш я ишта парти».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Вьетнама къаман цIейга. Вьетнама телевидене программа.
23.05 — Останкино Дворецмузее ашарий ахка. 4-гIа передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — Документальни фильмай премьера: «ПхелагIа лаихале», «Рагуна цIераш».
8.35 — М. Глинка. «Вальсфантази».
9.05, 13.50 — Немций мотт. Довзийтара передача.
9.35 — «Константин Паустовский»; «Iуйранца цхьана». Iилма - довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Астрономи. 3-гIа курс. Астрономин космонавтикен.
10.35, 11.40 — Физика. 6-гIа класс. Физикен техникен.
11.05 — Шахматий школа. Говзанчала урокаш.
12.10 — «Батальоны просят огня». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери.
13.20 — «Призвание». Телевизионни журнал.
14.20 — «Недаром помнит вся Россия...».
15.20 — «Кердадараш».
17.45 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.50 — «Лев Толстой. Бессонница». 1-гIа фильм.
19.05 — Мультфильм.
19.15 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.30 — Футбол. СССР чемпионат. Перекличка. «Спартак» — «Жальгирис». «Динамо» (Минск) — «Динамо» (Киев). 2-гIа тайм.
20.45 — ДIалохк РСФСР заслуженни артистка Э. Мосивитинас (арфа).
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Батальоны просят огня». Телевизионни художественни фильм. 3-гIа сери.
23.00 — Волейбол. В. И. Савина сийна хетаяь дунен халкъашта юкъера турнир. МаIа нах. Таллинера передача.
23.30 — «Кердадараш».

3 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». Телевизионни фильм. «ХьатIадера 1917». 1-гIа фильм. «Йолаш я ишта парти». 2-гIа фильм. «Октябра накъадолхаш».
10.50, 16.00, 17.35, 19.40 — «Кердадараш».
16.15 — М. Мусоргский. «Картинки с выставки». Фортепьяна лаьрхIа сюита. ДIалохк М. Петухов.
16.50 — «XXI бIаьшерера экспедици».
17.40 — «ЦIей» яхача эрсий ашарий ансамбла концерт. Саратовера передача.
18.05 — «Бородино». Iилмадовзийтара фильм.
18.15 — К. Тренев. «Эдесские угодники».
18.45, 22.50 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Возвращение в солдатскую юность». 151-ча американско - будапештски стрелкови дивизе ветеранашца вIашагIихетар.
19.30 — «Дехьа вала пурам да». Мультфильма премьера.
19.45 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». Телевизионни фильм. «ХьатIадера 1917». 2-гIа фильм. «Октябра накъадолхаш».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Яйга атлетика. Дунен чемпионат. Италера трансляци.
23.05 — Илли оал Роберто Бланко (ФРГ).

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Ари ла миф. Земля северного ветра». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Информатикан вычислительни техникан лардаш. 10-гIа класс.
9.05, 13.15 — Испански мотт. Довзийтара передача.
10.05 — Iилма - довзийтара фильмаш: «Мехка керттера библиотека», «Отражение».
10.35, 11.40 — Дезала вахара этикен психологин. 9-гIа класс Довзийтара передача.
11.00 — Советски изобразительни искусство. А. Пластов.
11.30 — Iилма - довзийтара фильм.
12.05 — «Батальоны просят огня». Телевизионни художественни фильм. 3-гIа сери.
13.45 — М. В. Ломоносов — литератор.
14.40 — «Кердадараш».
17.55 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
18.00 — «Ленински гварде салтин. Ф. Э. Дзержинскийн». Ваьча дийнахьа денз 100 шу дузаш (нохчий меттала).
18.15 — «Республика ихашка» (гIалгIай меттала).
18.30 — Киножурнал.
18.40 — «Республика экранаш тIа».
19.05 — «ЦIи ялара бехке малав?». Фильм.
19.15 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.30 — «Машарен доттагIален фестиваль». Нохч-ГIалгIайчене индийски доттагIий хилараш.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Дунен музыкальни культура ганзера. А Дворжак.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Батальоны просят огня». Телевизионни художественни фильм. 4-гIа сери.
22.55 — «Уходящее лето Джайляу». Телевизионни документальни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

4 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». Телевизионни фильм. «ХьатIадера 1917». 2-гIа фильм. «Октябра накъадолхаш». 3-гIа фильм. «В свой решительный и последний».
11.00 — «Дунен кагирхойн».
11.35, 16.00, 17.40 — «Кердадараш».
16.15 — Ю. Яковлева турпалаш экрана тIа. «ВорхI салтелг».
17.45 — Эрсий музей. Октябро кхелла искусство.
18.15 — «Iилмен вахари».
18.45, 22.50 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Киноафиша.
19.40 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». Телевизионни фильм. «ХьатIадера 1917». 3-гIа фильм. «В свой решительный и последний».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Яйга атлетика. Дунен чемпионат. Италера трансляци.
23.05 — «Бразиле оаз». Эстрадин программа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Музыка. 3-гIа класс. Эрсий халкъа инструменташ.
8.55 — Iилма-довзийтара фильм.
9.05, 13.15 — Английски мотт.
9.55 — К. Кулиева поэзи.
10.25 — «КIормаций тамашийна дуне». Iилма-довзийтара фильм.
10.35, 11.40 — Эрсий былинай турпалаш. 5-гIа класс.
11.05 — «Вай беш».
12.10 — «Батальоны просят огня». Телевизионни художественни фильм. 4-гIа сери.
13.45 — «Дошо полка». Библиотеке гIоллара путешестви.
14.20 — Историе оагIонаш. Парижски коммуна.
15.05 — «Кердадараш».
17.15 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.20 — Лев Толстой. «Уход». 2-гIа фильм.
18.40 — Мехкдаьттан газен промышленноста болхлой Денга. «Саг къахьегамца сий долаш ва». М. Айзиев (гIалгIай меттала).
18.50 — Литературни гIараьсна.
19.15 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.30 — «Спортивни вахар».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Мотокросс. Дунен чемпионат. Финал. Австрера передача.
20.35 — Хи чу хкувсабалар. СССР-и США-и сборни командай матч. Тбилисера передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Одинокий автобус под дождем». Телевизионни художественни фильма премьера. 1, 2-гIа сереш.
00.00 — «Кердадараш».

5 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — Ханс Эйслера любительски хора концерт.
9.00 — «ХIана, сендухьа». Берашта йола передача.
9.30 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». Телевизионни фильм. «ХьатIадера 1917». 3-гIа фильм. «В свой решительный и последний».
10.45 — ДIалохк М. Кугеляс (альт).
11.15 — «Массанена а хIаранена а».
12.00 — «Из — Пеле». Телевизионни документальни фильм (Бразили).
13.00 — «Павинера цIей».
13.30 — «ДоттагIе». Телевизионни журнал.
14.00 — Мультфильм.
14.30, 19.25, 23.00 — «Кердадараш».
14.50 — «ТIоми машари». Художественни фильм. 3-гIа сери. «1812 шу».
16.05 — Илли оал И. Демьяновас.
16.25 — «Фу хьаж йоагIа ахчах?». Телевизионни документальни фильма премьера.
17.15 — «СелаIад» яхача халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «БIаьстан базарга вуга никъ» (Вьетнам).
17.40 — Сийлахьча Октябра юбилейга. Историе довгдоаца мугIараш. «Битва в пути». Художественни фильм. 1. 2-гIа сереш. Перерыв (19.25) — «Кердадараш».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Шоаттден сайрийна». «Из деррига хиннад, хиннад, хиннад...». XX-гIа бIаьшере йолалуча ханарча эстрадах. Ашарий программа.
23.05 — Яйга атлетика. Дунен чемпионат. Италера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «ГIулахь хорж»... Документальни фильма премьера.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Iуйрийнара почта».
9.30 — Армянски телевидене программа.
10.45 — «Нежный возраст». Субтитраща художественни фильм.
12.05 — Кхоана — мехкдаьттан газовни промышленноста болхлой Ди.
12.35 — Концерт.
13.000 — Хоккей. «Канада кубок». Канада сборни — Шведе сборни. Канадера передача.
15.05 — «Ах бийса ялалехьен яьлчен». Информационно-ашарий передача. (22 августа хиннар кердадоаккхаш).
16.35 — «Эггара кхеташ йола пхьагал». Мультфильм.
16.50 — Мехка къамий театрий фестиваль. Г. Хугаев. «ДIаьхий цIа». Къулбаседа-ХIирийчен Паччахьалкхен драматически театра фильм-спектакль.
19.30 — Хи чу хкувсабалар. СССР-и СКА-и сборни командай матч. Тбилисера передача.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.20 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
20.30 — «МугI — сийг сана». М. Кибиева кхоллами (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Потомок белого барса». Художественни фильм. 1, 2-гIа сереш.
00.00 — «Кердадараш».

6 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулахь ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйрийнара почта».
11.30 — «Путешественникий клуб».
12.30 — «Ашарий киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — «ТIоми машари». Художественни фильм. 4-гIа сери. «Пьер Безухов».
16.20 — «Москва — Варшава» яха телетIий.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Новкъост илли». Еррігсоюзни телевизионни конкурс. Махачкалера передача.
19.25, 22.40 — «Кердадараш».
19.30 — «Белама гонахьа». Концертни студе Останкинора санъердаме сайре.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Фотография в июле». Марыль Родович юкъе а йолаш фильм-концерта премьера.
22.45 — Яйга атлетика. Дунен чемпионат. Италера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаоттаI».
8.20 — «Баьццара молха». Мультфильм.
8.30 — «Кубаночка» яхача ВИА выступлени.
9.00 — «Эрсий къамаьл».
9.30 — Дунен музыкальни культура ганзера. Д. Шостакович. ИттлагIа симфони.
10.30 — В. Маяковске лирика.
11.05 — Службени жIалеш леладар. СССР чемпионат. Вильнюсера передача.
11.35 — «СелаIад» яхача халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «БIаьстан базарга вуга никъ». (Вьетнам).
12.00 — «Дунен кагирхойн».
12.35 — «Доккха мехкдаьтта». Телевизионни документальни фильм.
13.35 — Эрсий фортепианни ашараш.
14.10 — «Чува пурам лой оаш». Нравственни кхетам балар.
14.45 — «Дийна Iалам».
15.45 — ДIалохк виолончелиста Антона Менезиса (Бразили).
16.05 — «ТIеххьашнарча парта тIа». Мультфильмаш. 1, 2, 3-гIа выпускаш.
16.35 — «Возвращение». Телевизионни художественни фильма премьера. 1, 2-гIа сереш.
18.55 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. Советски искусства оагIонаш. «Литературни театр». 4-гIа фильм.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Еза атлетика. Дунен чемпионат. ЧССР-ра передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Вариант «Зомби». Художественни фильм.
23.15 — «Кердадараш».

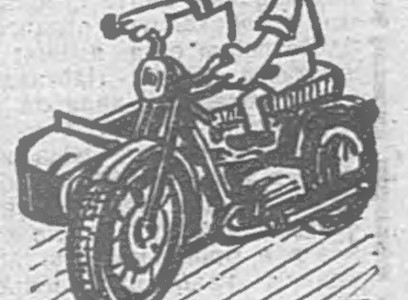

ХЬАМСАРА ЭЦАРХОЙ!

«Веломототовары» яхача тика тIа. Тика адрес: Войкова поселок, Бедни Демьяна ул. 14.

№ № 1, 18, 24 йолча автобусашца Кирпишк ю завод яха остановке кхаччалца ваха веза.

Тхо хьеж шуга тхоай тика тIа!

«Промтовары» объединени.

РАДИОПРОГРАММА

1 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Юртара вахар».
6.55 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Знаней Ди. Радиокомпозици (нохчий меттала).
9.15 — «Сихдар — хIаране гIулакх» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона заманхо» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Юрта экономика — хIанзарча хана боарам».
16.16 — «Просвещене болхлошта». Концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.

2 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Дика Iаьгара довргда» (нохчий меттала).
6.55 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Лирически илле концерт (нохчий меттала).
11.15 — Халкъа тIахьожам — баьха тIа» (гIалгIай меттала).
11.30 — Нохч-ГIалгIай ашарий концерт (гIалгIай меттала).
15.15 — Ташматов Мансура концерт.
16.00 — Передачай программа.
16.01 — «Дунен халкъашта юкъера хьал» (гIалгIай меттала).
16.15 — Спортивни Нохч-ГIалгIайче.
16.35 — «Новкъост» яха къовсама клуб.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.

3 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Зехьа довчоа — никъ бехка» (гIалгIай меттала).
6.55 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — «Хьона, Даьхе, салтечун дог» (нохчий меттала).
11.15 — «Патриот».
11.30 — «Сий къахьегамга хьенока» (гIалгIай меттала).
11.45 — «Керттердар — дикал».
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Керда гIулакхаш — вахаре» (гIалгIай меттала).
17.31 — «Шоана, кхалнах!». Радиожурнал (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Вахари дим». Радиожурнал.
18.55 — Ашараш.

УКВ

19.00 — Лирически илле концерт.

4 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Юртара. Iуйренаш».
6.55 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — «ШоллагIа смена — лакхален резерв» (нохчий меттала).
8.45 — «Октябрь хестабу мугIараш» (гIалгIай меттала).
11.15 — «Оперца вIашагIихетар» (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Ашараш (гIалгIай меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.
18.40 — Радиожурнал.

УКВ

19.00 — Машарахи къахьегамахи дола иллеш.
19.30 — Сайрийнара концерт.

5 СЕНТЯБРЬ

6.40 — «Къахьегама ресурсаш. Мишта пайда ец царех?». Ачхой-Мартановски районера передача (нохчий меттала).
6.55 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Хоамаш.
10.15 — «Обществон закони». Радиожурнал (гIалгIай меттала).
10.35 — Ашараш (гIалгIай меттала).
11.00 — Къонал.
11.30 — «Бохабаь го» яхача А. Бокова романа оагIонаш.
12.40 — «Сатирически микрофон» (нохчий меттала).
13.00 — «Бригадни подряд — балха тIа» (гаIлгIай меттала).
15.15 — «Перестройкан практика: проблемаши соцамаши».
18.20 — «Ашарий почта» (гIалгIай меттала).
19.00 — Ашарий галерея. (А. Димаева иллеш).

6 СЕНТЯБРЬ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана дукхаеза ашараш».
11.20 — Мехкдаьттан газен промышленноста болхлой Дена хетаяь ашарий программа.
15.15 — «Коммунисташ хьалха ба» (гIалгIай меттала).
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00 — «Иллеца доттагIал долчарна». Концерт (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — Илли оал Минцаев Мовсарен Далхадов Аптеи.
19.24 — Екаш я моттигерча композиторий вальсаш.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАДОЛАДАЬД 1988 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТ ЯЗДАЙТАЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Шера газет яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Из кхо ца деш, кхоаненга дехкаш тIехьа а ца доахаш, ханнахьа «Сердало» яздайта шоашта!

Хоттам

Тахан республике гIоллен Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка догIа а делхаш, малхбузехьара секунде 3 — 8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 20 — 25, Грозне 21 — 23 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, ломма юкъ-юкъе догIа а делхаш. тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 9 — 14, дийнахьа 23 — 28 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ00427. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3132.